

LATVIJAS VĒSTNESIS

LATVIJAS REPUBLIKAS OFICIĀLAIS IZDEVUMS

OP 2018/246.27

Ministru kabineta rīkojums Nr. 672

Rīgā 2018. gada 12. decembrī (prot. Nr. 59 63. §)

Par Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām īstenošanas pamatnostādņu 2014.–2020. gadam īstenošanas plānu 2018.–2020. gadam

1. Apstiprināt Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām īstenošanas pamatnostādņu 2014.–2020. gadam īstenošanas plānu 2018.–2020. gadam (turpmāk – plāns).

2. Noteikt Labklājības ministriju par atbildīgo institūciju plāna īstenošanā.

3. Jautājumu par papildu valsts budžeta līdzekļu piešķiršanu 2019. un 2020. gadā plānā paredzēto pasākumu nodrošināšanai izskatīt Ministru kabinetā likumprojekta "Par valsts budžetu 2019. gadam" un likumprojekta "Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2019., 2020. un 2021. gadam" sagatavošanas un izskatīšanas procesā kopā ar visu ministriju un centrālo valsts iestāžu iesniegtajiem prioritāro pasākumu pieteikumiem atbilstoši valsts budžeta finansiālajām iespējām.

4. Plāna īstenošanā iesaistītajām institūcijām līdz 2021. gada 1. aprīlim atbilstoši kompetencei iesniegt Labklājības ministrijā informāciju par plāna uzdevumu izpildi 2018.–2020. gadā.

Ministru prezidents *Māris Kučinskis*

Labklājības ministrs,
izglītības un zinātnes ministra
pienākumu izpildītājs *Jānis Reirs*

(Ministru kabineta
2018. gada 12. decembra
rīkojums Nr. 672)

**Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijas par personu
ar invaliditāti tiesībām īstenošanas pamatnostādņu
2014.–2020. gadam īstenošanas plāns 2018.–2020. gadam**

Lietotie saīsinājumi

ĀM	–	Ārlietu ministrija
CVK	–	Centrālā vēlēšanu komisija
EK	–	Eiropas Komisija
EM	–	Ekonomikas ministrija
ES	–	Eiropas Savienība
ESF	–	Eiropas Sociālais fonds
EP	–	Eiropas Parlaments
ERAF	–	Eiropas reģionālās attīstības fonds
FM	–	Finanšu ministrija
IeM	–	Iekšlietu ministrija
IZM	–	Izglītības un zinātnes ministrija
KF	–	Kohēzijas fonds
KM	–	Kultūras ministrija
LabIS	–	Labklājības Informācijas sistēma
LDDK	–	Latvijas Darba devēju konfederācija
LDz	–	Latvijas Dzelzceļš
LM	–	Labklājības ministrija
LNB	–	Latvijas Neredzīgo biedrība
LNS	–	Latvijas Nedzirdīgo savienība
LPS	–	Latvijas Pašvaldību savienība
LTRK	–	Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera
MK	–	Ministru kabinets
NEPLP	–	Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome
NVA	–	Nodarbinātības valsts aģentūra
NVO	–	Nevalstiskās organizācijas
PMLP	–	Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde
SAM	–	Specifiskā atbalsta mērķis
SIF	–	Sabiedrības integrācijas fonds
SIVA	–	Sociālās integrācijas valsts aģentūra
SM	–	Satiksmes ministrija
VARAM	–	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
VB	–	Valsts budžets
VDEĀVK	–	Veselības un darbaspēju ekspertīzes ārstu valsts komisija
VM	–	Veselības ministrija
VPVKAC	–	Valsts un pašvaldību vienotie klientu apkalpošanas centri
VRAA	–	Valsts reģionālās attīstības aģentūra
VSAC	–	Valsts sociālās aprūpes centrs
VSAOI	–	Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas
VSIA	–	Valsts Sabiedrība ar ierobežotu atbildību
VUGD	–	Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests
VVC	–	Valsts valodas centrs

Ievads

2013. gada 22. novembrī ar Ministru kabineta rīkojumu Nr. 564 tika apstiprinātas "Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām īstenošanas pamatnostādnes 2014.–2020. gadam" (turpmāk – Pamatnostādnes). Pamatojoties uz Pamatnostādnēs noteikto – izvirzīto uzdevumu īstenošanai, tiek izstrādāti īstermiņa plānošanas dokumenti – Pamatnostādņu īstenošanas plāni, kas paredz pasākumu izstrādāšanu un īstenošanu trīs posmos: 2014. gadam, 2015.–2017. gadam un 2018.–2020. gadam.

Atbilstoši Ministru kabineta 2017. gada 21. novembra rīkojuma Nr. 689 "Grozījums Ministru kabineta 2013. gada 22. novembra rīkojumā Nr. 564 "Par Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām īstenošanas pamatnostādnēm 2014.–2020. gadam"" LM jāsagatavo, un labklājības ministram Ministru kabinetā noteiktā kārtībā jāiesniedz Pamatnostādņu īstenošanas plāns 2018.–2020. gadam (turpmāk – Plāns).

2015.–2017. gada Pamatnostādņu īstenošanas plāna ietvaros tika turpināts darbs pie Pamatnostādnēs noteikto mērķu īstenošanas. Izglītības jomā noritēja darbs pie iekļaujošas izglītības principa nostiprināšanas, normatīvo aktu pilnveides, lai nodrošinātu pieejamāku izglītību, kā arī izstrādātas rekomendācijas darbā ar vājdzirdīgiem, nedzirdīgiem un neredzīgiem izglītojamiem. Nodarbinātības jomā tika turpināts darbs pie subsidētās nodarbinātības attīstības, sniedzot iespēju bezdarbniekiem ar invaliditāti gūt darba pieredzi un attīstīt savas kompetences. Tika izstrādāts saturs sociālās uzņēmējdarbības koncepta ieviešanai Latvijā, kā arī nodrošinātas mācības darba devējiem par personu ar invaliditāti nodarbinātību. Sociālās aizsardzības jomā uzsākti vairāki projekti, kas attīstījuši sociālo pakalpojumu pieejamību un saturu. Sabiedrības izpratnes veicināšanā uzsvars tika likts uz stereotipu mazināšanu par personām ar invaliditāti un pieejamas vides vadlīniju izstrādes uzsākšanas, lai nodrošinātu, ka būves aizvien vairāk ir pieejamas personām ar dažādiem funkcionēšanas ierobežojumiem, tādējādi neliedzot tām brīvi pārvietoties un sevi realizēt. 2016. gadā tika veikts apjomīgs pētījums invaliditātes jomā "Pētījuma par starptautisko praksi personu ar invaliditāti atbalsta sistēmu jomā veikšanu"¹. Pētījuma mērķis bija iegūt starptautiskās prakses izvērtējumā balstītus un esošajā politiskajā, institucionālajā, finansiālajā un tiesiskajā ietvarā reāli īstenojamus priekšlikumus par Latvijas rīcībpolitikas un esošo atbalsta pasākumu lietderības, efektivitātes, ilgtspējas un ietekmes uz personu ar invaliditāti dzīves kvalitātes uzlabošanas iespējām, īpaši attiecībā uz iekļaujošas izglītības un iekļaujoša darba tirgus jomām. Pētījuma rezultāti turpmāk tiks pielietoti, pilnveidojot personu ar invaliditāti valsts atbalsta sistēmu.

Visi šie pasākumi ir turpināmi arī 2018.–2020. gada Plāna ietvaros, lai maksimāli pilnveidotu valsts sniegto atbalsta pakalpojumu saturu un pieejamību, tādējādi veicinot personu ar invaliditāti cieņpilnu un neatkarīgu dzīvi.

LM 2017. gadā tikās ar NVO pārstāvjiem un nozaru ministriem², lai apspriestu esošo situāciju invaliditātes jomā, veicamās izmaiņas pabalstu un pakalpojumu jomā un noteiktu īstenojamus pasākumus 2018.–2020. gada Plānā.

¹ Ar pilnu pētījuma saturu var iepazīties http://www.lm.gov.lv/upload/aktuali/lm_inv_gala_nod.pdf.

² 2017. gada 15. decembra notika atklātā sanāksme par ANO Komitejas izteiktajām rekomendācijām par ANO Konvencijas īstenošanu un alternatīvo ziņojumu prezentācija (<http://www.lm.gov.lv/text/2234>), kā arī sniegts vērtējums par esošās invaliditātes politikas problēmjautājumiem un iespējamiem risinājumiem. Sanāksmē piedalījās LM, CVK, VM, FM, IEM, AM, ĀM, TM, PKC, Tiesībsargs, Sustento, Invalidu un viņu draugu apvienība Apeirons (turpmāk – Apeirons), LNS, Kustība ar neatkarīgu dzīvi, Latvijas radio pārstāvji, LETA pārstāvji.

Plāna projekts sabiedriskajai apspriešanai tika ievietots LM mājaslapā 2018. gada 22. jūnijā³, aicinot sabiedrību izteikt viedokli, komentārus un ieteikumus Plāna projekta uzlabošanai un pilnveidošanai. LM aicināja NVO tikties 2018. gada 2. jūlijā⁴, lai klātienē apspriestu Plāna projektu un veiktu nepieciešamās korekcijas tālākai Plāna projekta virzībai. Diskusijas laikā NVO puda viedokli, ka pārmaiņas invaliditātes politikā notiek pārāk lēni un esošās aktivitātes nesasniedz mērķa grupas intereses, līdz ar to ierobežotā valsts atbalsta dēļ personām ar invaliditāti, it īpaši tām personām, kurām ir ļoti smaga vai smaga invaliditāte, un viņu ģimenes locekļiem dzīves apstākļi ir slikti, tie ir vairāku gadu garumā pasliktinājušies un nav novērojama pozitīva tendence.

1. Plāna kopsavilkums

Mērķis: Plāna mērķis ir īstenot Pamatnostādnēs noteiktos uzdevumus. Šajā plānošanas periodā Plāna virzība ir vērsta uz to, lai veicinātu personu ar invaliditāti iesaisti dažādos sabiedriskajos procesos, veicinātu pieejamāku un attīstošāku izglītības platformu, attīstītu iekļaujošu nodarbinātību, sniedzot iespēju personām ar invaliditāti gūt ienākumus un veidot finansiāli neatkarīgu dzīvi. Svarīgu vietu Plāna pasākumos ieņem dažādu sociālo pakalpojumu nodrošināšana bērniem, kuri uzlabo ne tikai bērna ar invaliditāti dzīves kvalitāti, bet paralēli sniedz labumu un atbalstu visai ģimenei. Tā kā 2018. gads (Saeimas vēlēšanas) un 2019. gads (EP vēlēšanas) ir vēlēšanu gadi, šajā plānošanas periodā liels uzsvars ir arī likts uz personu ar invaliditāti tiesībām un iespējām būt politiski aktīviem sabiedrības locekļiem, realizējot savas vēlēšanu tiesības. Liela daļa pasākumu, kas bija iekļauti Plānā 2015.–2017. gadam, tiek turpināti arī šī Plāna ietvaros, jo to rezultativitāte ir novērtējama ilgtermiņa darbībā.

2017. gada 31. martā Latvija no ANO Personu ar invaliditāti tiesību komitejas (turpmāk – Komiteja) saņēma uzaicinājumu piedalīties Latvijas Republikas pirmā nacionālā ziņojuma par 2006. gada 13. decembra ANO Konvencijas Par personu ar invaliditāti tiesībām (turpmāk – ANO Konvencija) ieviešanu laika posmā no 2010. gada 31. marta līdz 2013. gada 31. decembrim izskatīšanā, kas notika no 2017. gada 21. augusta līdz 22. augustam. Komiteja lūdza pirms nacionālā ziņojuma izskatīšanas klātienē arī sniegt atbildes uz 47 precizējošiem jautājumiem, lai identificētu Latvijas panākto progresu attiecībā uz ANO Konvencijas ieviešanu pēc nacionālā ziņojuma iesniegšanas 2014. gadā. LM kā ANO Konvencijas ieviešanu koordinējošā institūcija sadarbībā ar nozaru ministrijām⁵ sagatavoja un iesniedza atbildes uz precizējošiem jautājumiem, vienlaikus nodrošinot dalību Komitejas 18. sesijā Ženēvā. Atbilstoši atbildēm un sniegtajai informācijai, Komiteja sniedza komentārus un rekomendācijas⁶ ar mērķi uzlabot personu ar invaliditāti stāvokli Latvijā, kā arī virzību, lai pilnveidotu invaliditātes sistēmu kopumā.

³ Plāna projekts sabiedriskai apspriešanai LM tīmekļa vietnē tika ievietots 2018. gada 22. jūnijā <http://www.lm.gov.lv/text/1789>

⁴ 2018. gada 22. jūnijā tām NVO, ar kurām LM ir noslēgti sadarbības līgumi, tika nosūtīta elektroniska vēstule, ar aicinājumu tikties klātienē 2018. gada 2. jūlijā. Sapulcē piedalījās Salaspils Bērnu un jauniešu ar invaliditāti biedrība Zelta atslēdžiņa (turpmāk – biedrība Zelta atslēdžiņa), LNS un Apeirons. Aktivitātes, kuras tika atbalstītas un reāli īstenojamas šī Plāna ietvaros, tika iekļauti Plānā. Apeirons pārstāvis atbalstīja plāna projektu tālāku virzību, LNS elektroniski sniedza komentārus un ieteikumus plāna projekta pilnveidošanai, aicinot iekļaut plāna projekta 2.4. apakšsadaļas tabulā 1. rīcības virzienā pasākumus, kuri nodrošinātu izglītojamo ar dzirdes traucējumu interešu pārstāvēšanu, dažādību veicināšanu, kā arī veicinātu atbalstu bērniem ar dzirdes traucējumiem un viņu vecākiem apgūt latviešu zīmju valodu, atbalsta sniegšanu personām ar invaliditāti apgūstot augstāko izglītību. Sadarbībā ar IZM tika panākts kompromiss esošo pasākumu pilnveidošanai un jaunu pasākumu iekļaušanu izglītības jomā, lai tiktu īstenotas izglītojamo ar dzirdes traucējumiem intereses. Savukārt biedrības Zelta atslēdžiņas kopējais viedoklis bija, ka plāna projekts turpmākā virzība ir jāaiztur, jo nav atsevišķi izdalītas personas ar invaliditāti, kurām invaliditātes cēlonis ir slimība no bērnības, to interešu pārstāvēšana un individuālo vajadzību nodrošināšana. Tā kā invaliditātes politika ir vērsta uz visu personu ar invaliditāti interesēm un to vajadzību nodrošināšanu, tad plāna projekta tālāka virzība netika apturēta. Plāns paredz invaliditātes politikas turpmāku attīstību pakalpojumu jomā un esošo atbalsta pakalpojumu pārskatīšanu. Tomēr jāņem vērā, ka izmaiņas invaliditātes politikā prasa ļoti lielu ieguldījumu (resursu un laika ziņā) iesaistīto pušu izpratnes palielināšanā. Būtiskas izmaiņas invaliditātes politikā ietekmē ne vien personas ar invaliditāti, bet prasa nozīmīgus pārkārtojumus daudzās jomās, kas nevar notikt ātri, pretējā gadījumā izmaiņu ieviešanas panākumi var būt apdraudēti, riskējot ar nekvalitatīvu pakalpojumu personām ar invaliditāti neatkarīgi no tā, kad invaliditāte ir iestājusies un kāda ir invaliditātes smaguma pakāpe.

⁵ Nacionālā ziņojuma par ANO Konvencijas izpildi nodrošinās LM sadarbībā ar ĀM, EM, IeM, IZM, SM, TM, VM, VARAM.

⁶ Ar pilnu rekomendāciju tekstu varat iepazīties https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRPD%2fC%2fLVA%2fCO%2f1&Lang=en.

Daļa no sniegtajām rekomendācijām ir pilnībā vai daļēji realizējama šī Plāna ietvaros. Līdz ar to, atbilstoši Plāna struktūrai, katrs rīcības virziens tiek papildināts ar Komitejas sniegtajām rekomendācijām, kuras attiecināmas uz izpildi laika posmā no 2018.–2020. gadam⁷.

Veidojot Plānu, uzsvars tiek likts uz Pamatnostādņu četriem rīcības virzieniem mērķa sasniegšanai ar konkrētiem darbības uzdevumiem un rezultātiem:

1) *izglītība* – tiks veikti pasākumi, lai nodrošinātu ar nepieciešamām zināšanām apmācītu personālu darbam ar bērniem ar dažādiem funkcionāliem traucējumiem. Plānā paredzētie pasākumi ir vērsti uz to, lai personām ar invaliditāti aizvien pieejamāka būtu augstākā izglītība, kas veicinātu šo cilvēku personisko izaugsmi un palielinātu viņu konkurētspēju darba tirgū (ANO Konvencijas 7. pants, 24. pants);

2) *darbs un nodarbinātība* – tiks attīstīti pasākumi, lai veicinātu personu ar invaliditāti iekļaušanos darba tirgū, kā arī informētu darba devējus par personu ar invaliditāti nodarbināšanu, laužot stereotipus par personām ar invaliditāti kā neizmantojamu darba spēku (ANO Konvencijas 27. pants);

3) *sociālā aizsardzība* – tiks īstenoti pasākumi, kas veicinās efektīvāku pakalpojumu saņemšanu, maksimāli izvērtējot katras personas individuālās vajadzības un tādējādi uzlabojot personu ar invaliditāti dzīves kvalitāti. Liels uzsvars tiek likts uz personu ar invaliditāti spēju piedalīties dažādos sabiedriskajos procesos (ANO Konvencijas 7. pants, 19. pants, 26. pants, 28. pants);

4) *sabiedrības izpratne* – pasākumu pamatā ir stereotipu mazināšana, iespēju nodrošināšana būt aktīviem sabiedrības locekļiem, saņemot nepieciešamo informāciju par vēlēšanām, tajās piedalīties, kā arī virzīties aizvien tuvāk pieejamas vides nodrošināšanā, akcentējot personas ar invaliditāti tiesības brīvi piekļūt gan informācijai, gan videi (ANO Konvencijas 9. pants, 11. pants, 12. pants, 29. pants).

Plānā iekļauto pasākumu mērķa teritorija ir visa Latvija, nodrošinot personu ar invaliditāti vienlīdzīgu vajadzību un interešu pārstāvēšanu. Atbildīgā institūcija par Plāna ieviešanas rezultātu pārraudzību ir LM. ANO Konvencijā noteiktās tiesības un pamatprincipi ir īstenojami horizontāli, t.i., nozaru (t.sk., veselība, izglītība, nodarbinātība u.c.) atbildīgās ministrijas un citas iesaistītās institūcijas katra ir atbildīga par ANO Konvencijā noteikto saistību pakāpenisku ieviešanu attiecīgajā jomā. Izstrādājot politikas plānošanas dokumentus un tiesību aktu projektus, nozares ministrijas ir atbildīgas par to, lai tajos tiktu integrēts personu ar invaliditāti vienlīdzīgu iespēju princips, tādējādi nodrošinot personu ar invaliditāti tiesību īstenošanu. Invaliditātes aspektu konsekventa ievērošana, plānojot sabiedrībai paredzētos pakalpojumus, nodrošina to pieejamību arī cilvēkiem ar invaliditāti.

Informāciju par Plāna īstenošanu tiks iekļauta Pamatnostādņu īstenošanas gala novērtējumā, ko Ministru kabinetā plānots iesniegt līdz 2021. gada 1. novembrim.

2. Esošās situācijas raksturojums

2.1. Personu ar invaliditāti skaita dinamika

Balstoties uz VDEĀVK un VSAA sniegtajiem datiem par personu ar invaliditāti skaitu, redzams, ka, salīdzinot trīs gadu dinamiku, personu ar invaliditāti skaitam ir tendence pieaugt visās vecuma grupās (skatīt 1. tabulu). Vērtējot dzimuma ietvaros, tendences visos gados ir līdzīgas, proti, 52% no kopējā personu ar invaliditāti skaita ir sievietes un 48% vīrieši⁸.

⁷ Komitejas sniegtās rekomendācijas nav saskaņotas ar nacionālajiem normatīvajiem aktiem, un tajās pielietotā terminoloģija var atšķirties. Tomēr, iekļaujot Komitejas rekomendācijas Plānā, realizējamie pasākumi ir veidoti un to attīstība ir plānota atbilstoši Latvijā lietotai terminoloģijai un normatīvajai bāzei.

⁸ Dati iegūti no VDEĀVK ikgadējiem pārskatiem.

1. tabula

Personu ar invaliditāti skaits gada beigās⁹

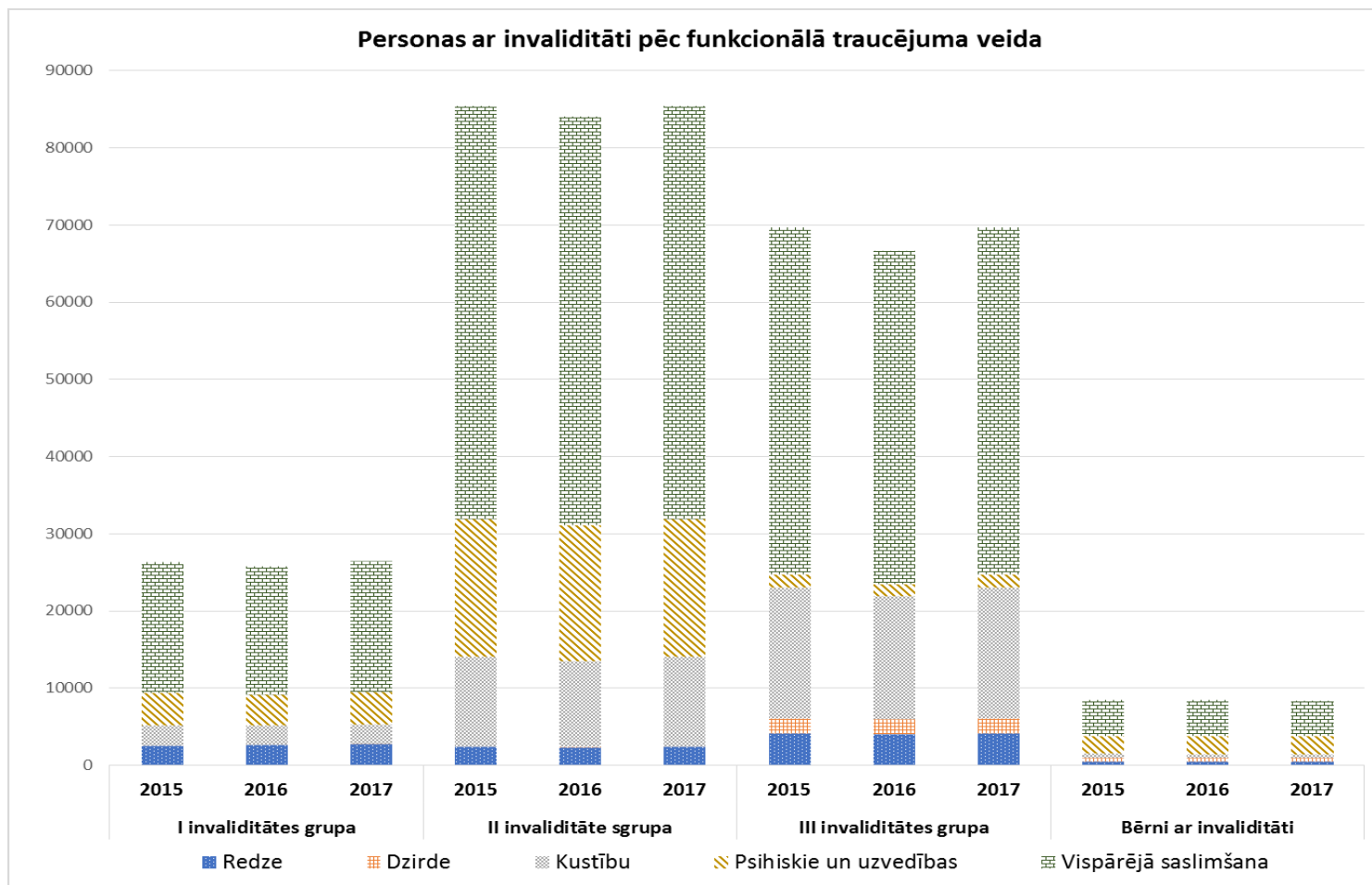
Gads	Kopā	Vecums, gadi			Bērnu ar invaliditāti/pilngadīgo personu līdz pensijas vecumam/ pensijas vecuma personu ar invaliditāti īpatsvars (% veselos skaitļos)	Dzimums	
		0-17	18-64	>65		Sievietes	Vīrieši
2014	169 860	8 310	107 819	53 731	5%/63%/32%	87 404	82 456
2015	176 189	8 365	109 811	58 013	5%/62%/33%	91 165	85 024
2016	182 792	8 362	111 953	62 477	5%/61%/34%	95 082	87 710
2017	187 830	8 292	112 894	66 644	4%/60%/36%	98 284	89 546

Avots: VDEĀVK, 2018.gada jūnijs

Lielākajai daļai personu invaliditātes pamatā ir vispārēja saslimšana. No specifiskajiem funkcionālajiem traucējumiem (redze, dzirde, kustību, garīga rakstura) pilngadīgām personām vislielākais īpatsvars ir kustību traucējumi un garīga rakstura traucējumi, savukārt bērniem ar invaliditāti – garīga rakstura traucējumi. Sadalījumā pa invaliditātes grupām var redzēt, ka no specifiskajiem traucējuma veidiem personām ar I un II invaliditātes grupu pārsvarā ir garīga rakstura traucējumi, savukārt III invaliditātes grupas ietvaros – kustību traucējumi. Savukārt bērniem invaliditāte pārsvarā ir vispārējas saslimšanas un garīga rakstura traucējumu dēļ (skatīt 1. attēlu).

⁹ Iekavās tiek norādīts īpatsvars no kopējā personu ar invaliditāti skaita.

1. attēls

Avots: VDEĀVK, 2018. gada jūlijs

Nodarbinātības jomā pēdējos gados ir audzis strādājošo personu ar invaliditāti skaits, attiecīgi 2015. gadā tās bija 41 832 personas ar invaliditāti, 2016. gadā – 44 186 personas ar invaliditāti, 2017. gadā – 46 697 personas ar invaliditāti (skatīt 2. tabulu). Jāatzīmē, ka nodarbinātības rādītājs pieaug līdz ar personu ar invaliditāti skaita pieaugumu. Visaugstākais nodarbinātības rādītājs starp nodarbināto personu ar invaliditāti vidū bija personām ar III invaliditātes grupu. 2015. gadā tie bija 60% no kopējā strādājošo personu ar invaliditāti skaita, 2016. gadā – 61%, 2017. gadā – 62%. Tas var tikt skaidrots gan ar to, ka personām ar III invaliditātes grupu ir mēreni izteikta invaliditāte un mēreni ierobežotas darbības (proti 25–59% apmērā), kā arī visbiežāk invaliditāte nav vizuāli pamanāma, tā netraucē ikdienas komunikācijā un darbā, un tas attiecīgi nav šķērslis darba iegūšanai. No nodarbinātām personām ar invaliditāti laika periodā no 2015.–2017. gadam vidēji 51% ir sievietes un 49% vīrieši.

2. tabula

Nodarbināto personu ar invaliditāti skaits

	2015.gads	2016.gads	2017.gads
I invaliditātes grupa	1027	1111	1107
II invaliditātes grupa	15 531	16 070	16 818
III invaliditātes grupa	25 270	26 999	28 772
Kopā	41 832	44 186	46 697
Sievietes (%)	51%	51%	52%
Vīrieši (%)	49%	48%	48%

Avots: LabIS, 2018. gada jūlijs

Attiecībā uz personu ar invaliditāti bezdarba rādītājiem jānorāda, ka saskaņā ar NVA statistikas datiem 2015. gada beigās bija reģistrēti 8343 bezdarbnieki ar invaliditāti (10,2% no kopējā bezdarbnieku skaita, 49,9% sievietes un 50,1% vīrieši), 2016. gada beigās – 9441 (12,3% no kopējā bezdarbnieku skaita, 50% sievietes un 50% vīrieši), 2017. gada beigās – 8234 (13% no kopējā bezdarbnieku skaita, 51,4% sievietes un 48,6% vīrieši). Lai arī kopējais bezdarba līmenis Latvijā samazinās, tomēr personu ar invaliditāti īpatsvars starp bezdarbā esošām personām pieaug. Daļēji tas izskaidrojams ar to, ka NVA veic skaidrojošu darbu un palielina atbalsta pasākumus personām ar invaliditāti. Tas cita starpā mudina arī līdz šim neaktīvās neregistrētās personas ar invaliditāti reģistrēties kā bezdarbniekiem, tādējādi uzlabojot savas iespējas iekļauties darba tirgū. Tomēr nevar arī izslēgt, ka daļēji augstākam personu ar invaliditāti bezdarbam par iemeslu var būt praktisko prasmju trūkums, lai uzsāktu darba attiecības, darba pieredzes trūkums, kā arī darba devēju un sabiedrības aizspriedumi attiecībā pret personu ar invaliditāti nodarbināšanu. Tas nozīmē, ka vēl joprojām ir aktīvi jāstrādā pie tā, lai personas ar invaliditāti varētu sevi brīvi realizēt darba tirgū atbilstoši savām iespējām un vajadzībām, neatkarīgi no funkcionālā traucējuma veida, iegūstot darbam nepieciešamās prasmes un iemaņas un veicinot savu finansiālo neatkarību un kapacitāti.

Lai veiksmīgi nodrošinātu iekļaušanos darba tirgū, primāri ir jānodrošina iekļaujoša izglītība, kur bērns līdz ar saviem vienaudžiem apgūst nepieciešamās prasmes un zināšanas, kā arī saņem tik ļoti nepieciešamās socializēšanās iespējas savas personības veidošanās procesā. Kopumā vērojamas pozitīvas tendences bērnu ar speciālām vajadzībām integrēšanā vispārējās izglītības iestādēs – pēc IZM sniegtajiem datiem 2015./2016. mācību gadā vispārējās izglītības iestādēs tika integrēti 4587 izglītojamie ar speciālām vajadzībām, kas mācījās pēc vispārējās izglītības programmas vai speciālās izglītības programmas, 2016./2017. mācību gadā – 5090 izglītojamie ar speciālām vajadzībām un 2017./2018. mācību gadā – 5264. Ir turpināms darbs pie pedagogu profesionālās pilnveides stiprināšanas, lai, ņemot vērā vispārīgā izglītībā bērnu ar speciālām vajadzībām, pretī ir zinoši, atvērti un pielāgoties spējīgi profesionāļi.

Plānā iekļautie pasākumi ir vērsti uz to, lai caur iekļaujošu izglītību un nodarbinātību, veicinātu arī iekļaujošu sabiedrību, lai zustu robežas un aizspriedumi par personām ar invaliditāti kā nespēcīgu un neproduktīvu sabiedrības

daļu. Cilvēktiesībās balstītā pieeja paredz, ka neviens cilvēks nevar tikt izslēgts no sabiedrības, sabiedriskajiem un sociālajiem procesiem dēļ tai piemītošas atšķirības, t.sk., invaliditātes dēļ. Tādēļ Plāna uzdevums ir nodrošināt personām ar invaliditāti daudzpusīgu un attīstošu platformu savu vēlmju un vajadzību īstenošanai.

2.2. Plāna sasaiste ar citiem dokumentiem

Invaliditātes politikas īstenošana ir komplekss pasākumu kopums, kas prasa nozaru ministriju koordinētu sadarbību, lai maksimāli uzlabotu personu ar invaliditāti dzīves kvalitāti, pakalpojumu pieejamību un atbalstu visās dzīves jomās. Plāns ir saistīts ar politikas plānošanas dokumentiem gan Eiropas līmenī, gan nacionālajā līmenī, kurus ir izstrādājusi IZM, KM, LM, VARAM, SM, VM. Lai veiksmīgāk pildītu Latvijas saistības, ieviešot ANO Konvencijā noteiktos principus, Plāns risina starpsektorālus jautājumus, kā, piemēram, bērnu ar speciālām vajadzībām iekļaušanu vispārējās izglītības iestādēs un atbalsta pakalpojumu paplašināšanu izglītības jomā, personu ar invaliditāti iespēju brīvi un viņiem saprotamā veidā iegūt informāciju u.c. Plānā iekļauti pasākumi saistībā ar vides pieejamības nodrošināšanu personām ar invaliditāti, veicinot šo cilvēku aktīvāku sociālo līdzdalību un integrēšanos sabiedrībā. Plāns ir saistīts ar šādiem galvenajiem politikas plānošanas dokumentiem un politikas plānošanas dokumentu projektiem:

- EK stratēģija gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei **Eiropa 2020**, kur uzsvars tiek likts uz attīstītu un nodarbinātu Eiropu, kur katrai dalībvalstij ir jāstrādā pie integrētas sabiedrības, lai veicinātu Eiropas attīstību kopumā;

- **Eiropas Stratēģija invaliditātes jomā (2010–2020)** – ar šo stratēģiju ES dalībvalstis apņemas veidot no šķēršļiem brīvu Eiropu, kuras galvenie uzdevumi ir uzlabot personu ar invaliditāti iespējas brīvi piekļūt videi (gan ēkām, gan transporta un sakaru jomā) un pakalpojumiem, tādejādi realizējot sevi jebkurā dzīves jomā neatkarīgi no funkcionālā traucējuma veida. Tāpat šajā stratēģijā EK ir noteikusi astoņas svarīgākās rīcības jomas: pieejamība, līdzdalība, līdztiesība, nodarbinātība, izglītība un mācības, sociālā aizsardzība, veselība un pasākumi ārējās darbības jomās;

- **Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam** – invaliditātes jomā uzsvars tiek likts uz vides pieejamību, cilvēkkapitāla maksimālu izmantošanu nodarbinātības jautājumu uzlabošanā un sabiedrības izpratnes veidošanā par personām ar invaliditāti kā pilntiesīgiem sabiedrības locekļiem;

- **Profesionāla sociālā darba attīstības pamatnostādnes 2014.–2020. gadam**¹⁰, paredzot atbalstu sociālajiem darbiniekiem, piemēram, darbam ar ģimenēm ar bērniem, jauniešiem, kuriem noteikta invaliditāte, kā arī personām ar garīga rakstura traucējumiem;

- **Pamatnostādnes sociālo pakalpojumu attīstībai 2014.–2020. gadam**¹¹. Šo pamatnostādņu mērķis ir veidot personas individuālajām vajadzībām atbilstošu sociālo pakalpojumu sniegšanu, kas sekmētu personas neatkarīgu un cieņpilnu dzīvi. Invaliditātes jomā virzība ir fokusēta uz vairākām inovatīvām aktivitātēm, kā, piemēram, funkcionēšanas novērtēšanas sistēmas un asistīvo tehnoloģiju (tehnisko palīgīdzekļu) apmaiņas fonda izglītības iestādēm, kurās mācās izglītojamie ar speciālām vajadzībām, sistēmas izveide, prasmju sertificēšanas sistēmas izveide, jaunu 5 profesionālās tālākizglītības programmu, kas piemērota personām ar smagu invaliditāti un 35 prasmju apmācību programmu, kas piemērotas personām ar garīga rakstura traucējumiem, izstrāde un īstenošana. Šo pamatnostādņu izvirzītajos uzdevumos ir iekļauta jauna sociālo pakalpojumu finansēšanas modeļa izstrāde, kas nodrošinās individuālu pieeju sociālās aprūpes un atbalsta pakalpojumu sniegšanas un finansēšanas mehānismam personām ar funkcionāliem traucējumiem – "nauda seko klientam";

- **Rīcības plāns deinstitutionalizācijas īstenošanai 2015.–2020. gadam**¹², kas paredz pasākumus deinstitutionalizācijas procesa īstenošanai, kā mērķa grupas nosaka arī bērnus ar funkcionāliem traucējumiem un pilngadīgas personas ar garīga rakstura traucējumiem, palielinot atbalsta pasākumu skaitu, pieejamību un kvalitāti.

¹⁰ Apstiprinātas ar Ministru kabineta 2013. gada 18. decembra rīkojumu Nr. 652

¹¹ Apstiprinātas ar Ministru kabineta 2013. gada 4. decembra rīkojumu Nr. 589

¹² Apstiprināts ar labklājības ministra 2015. gada 15. jūlija rīkojumu Nr. 63

Kopumā deinstitutionalizācijas pasākumi ir nepieciešami, lai nodrošinātu iespēju visiem bērniem augt ģimeniskā vidē, kā arī nodrošinātu iespēju pieaugušajām personām brīvi izvēlēties, kur, ar ko un kā dzīvot, sniegtu iespēju pašiem pieņemt lēmumus un līdzdarboties sabiedriskajos procesos;

- **Iekļaujošas nodarbinātības pamatnostādnes 2015.–2020. gadam**¹³. Šo pamatnostādņu mērķis ir nodrošināt vienlīdzīgas iespējas darba tirgū, sekmējot iekļaujoša darba tirgus veidošanos, pilnvērtīgi izmantojot Latvijas iedzīvotāju cilvēkresursu potenciālu, tajā skaitā mazinot bezdarba sociālās sekas, atbalstot bez darba palikušo cilvēku atgriešanos darba tirgū un sociālās atstumtības riskam pakļauto grupu pārstāvju pēc iespējas ilgu noturēšanos darba tirgū, kā arī uzlabojot darbavietu kvalitāti;

- **Apvienoto Nāciju Organizācijas Bērnu tiesību komitejas noslēguma apsvērumos Latvijai izteikto rekomendāciju izpildes plāns 2018. gadam**¹⁴. Plāns paredz arī pasākumus, kas attiecināmi uz bērniem ar invaliditāti un bērniem, kuri ilgstoši slimo, pieejamu izglītību;

- **Plāns pieejamas vides veidošanai Latvijā 2018.–2021. gadam** – šobrīd izstrādes stadijā. LM izstrādātais Plāns pieejamas vides veidošanai paredz ciešu sasaisti ar Pamatnostādnēm, un līdz ar to arī šo Plānu. Plāna pieejamas vides veidošanai mērķis ir palielināt publisko ēku un teritoriju skaitu, kas ir veidotas atbilstoši universālā dizaina principiem un ir pieejamas visām sabiedrības grupām, tostarp personām ar invaliditāti;

- **Plāns sieviešu un vīriešu vienlīdzīgu tiesību un iespēju veicināšanai 2018.–2020. gadam**. Plāna mērķis ir nodrošināt integrētu, mērķtiecīgu un efektīvu politiku, kas nodrošina sieviešu un vīriešu vienlīdzīgu iespēju un tiesību īstenošanu dzīvē;

- **Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014.–2020. gadam**¹⁵. Šo pamatnostādņu virsmērķis ir kvalitatīva un iekļaujoša izglītība personības attīstībai, cilvēku labklājībai un ilgtspējīgai valsts izaugsmei. Atbalstošie pasākumi ir iekļauti 1.4. "Iekļaujošās izglītības principa īstenošana un sociālās atstumtības riska mazināšana" un rīcības virzienā 3.2. "Efektīvu izglītības finanšu resursu pārvaldība";

- **Jaunatnes politikas īstenošanas plāns 2016.–2020. gadam**¹⁶ – plānā iekļauti pasākumi, kas paredz veicināt arī jauniešu ar invaliditāti iesaisti dažādos sabiedriskajos pasākumos, brīvā laika pavadīšanas pasākumos, veselīga dzīvesveida popularizēšanu u.c.;

- **Sporta politikas pamatnostādnes 2014.–2020. gadam**¹⁷ paredz palielināt Latvijas iedzīvotāju īpatsvaru, kas vismaz 1–2 reizes nedēļā nodarbojas ar fiziskām vai sportiskām aktivitātēm. Tas savukārt varētu būt kā viens no potenciālajiem risinājumiem preventīvo aktivitāšu sarakstā, lai mazinātu invaliditātes izraisītos cēloņus. Iedzīvotāju pietiekamas fiziskās aktivitātes un izpratnes par fizisko aktivitāšu nepieciešamību veselības saglabāšanā un nostiprināšanā plānotie pasākumi paredzēti ikvienam iedzīvotājam, īpaši bērnu un jauniešu mērķgrupai – vispārējās izglītības iestāžu, profesionālās izglītības iestāžu un augstākās izglītības iestāžu izglītojamiem, tai skaitā bērniem un jauniešiem ar invaliditāti, arī pedagogiem un ģimenes ārstiem;

- **Sabiedrības veselības pamatnostādnes 2014.–2020. gadam**¹⁸, kuru virsmērķis ir palielināt Latvijas iedzīvotāju veselīgi nodzīvoto mūža gadu skaitu un novērst priekšlaicīgu nāvi, saglabājot, uzlabojot un atjaunojot veselību. Pamatnostādnēs ir izvirzīts apakšmērķis, kas paredz novērst nevienlīdzību veselības jomā, veicot pasākumus, lai nodrošinātu Latvijas iedzīvotājiem vienādas iespējas veselības veicināšanā un veselības aprūpē, īstenojot principu "veselība visās politikās". Tāpat pamatnostādņu apakšmērķi paredz samazināt priekšlaicīgu mirstību no neinfekciju slimībām, mazinot riska faktoru negatīvo ietekmi uz veselību, kā arī veicināt veselīgu un drošu dzīves un darba vidi, samazināt traumatismu un mirstību no ārējiem nāves cēloņiem. Pamatnostādņu uzdevumos iekļauti tādi pasākumi kā veselību veicinošo skolu tīkla attīstība, kvalitātes nodrošināšanas sistēmas ieviešanas uzsākšana prioritārajās veselības aprūpes jomās – sirds un asinsvadu, onkoloģijas, perinatālā un neonatālā

¹³ Apstiprināts ar Ministru kabineta 2015. gada 12. maija rīkojumu Nr. 244

¹⁴ Apstiprināts ar Ministru kabineta 2018. gada 22. februāra rīkojumu Nr. 66

¹⁵ Apstiprināts Saeimā 2014. gada 22. maijā

¹⁶ Apstiprināts ar Ministru kabineta 2016. gada 14. aprīļa rīkojumu Nr. 256

¹⁷ Apstiprināts ar Ministru kabineta 2013. gada 18. decembra rīkojumu Nr. 666

¹⁸ Apstiprināts ar Ministru kabineta 2014. gada 14. oktobra rīkojumu Nr. 589

perioda aprūpes, kā arī garīgās veselības aprūpes jomās, turklāt to nepieciešams vērst gan uz resursiem, kas tiek izmantoti ārstniecībā, gan ārstniecības procesu un tā rezultātiem. Tādējādi tiktu sekmēta pieejamība agrīnai diagnostikai un ārstniecībai, samazinot saslimstības pieauguma tempu, invaliditāti, priekšlaicīgu mirstību, kā arī uzlabojot pacientu dzīves kvalitāti, ātrāku izārstēšanos, ātrāku atgriešanos darba tirgū. Pamatojoties uz pamatnostādnēm, Eiropas Savienības fondu 2014.–2020. gada plānošanas perioda ietvaros plānots realizēt nacionālā un vietēja līmeņa pasākumus ar mērķi uzlabot pieejamību veselības veicināšanas un slimību profilakses pakalpojumiem visiem Latvijas iedzīvotājiem, jo īpaši teritoriālās, nabadzības un sociālās atstumtības riskam pakļautajiem iedzīvotājiem, tai skaitā personām ar invaliditāti. Īstenojamie pasākumi vērsti uz četrām prioritārajām veselības jomām (sirds un asinsvadu, onkoloģijas, perinatālā un neonatālā perioda aprūpes un psihiskās (garīgās) veselības jomām) ar mērķi palielināt veselīgu paradumu (pietiekama fiziskā aktivitāte un veselīgi uztura paradumi, atkarību izraisošo vielu lietošanas un procesu izplatības profilakse un citi) izplatību sabiedrībā;

- **Plāns reto slimību jomā 2017.–2020. gadam**¹⁹, plānā iekļauts uzstādījums un uzdevums veidot vienotu pieeju reto slimību diagnostikai, ārstēšanai un dinamiskai novērošanai, kas mazinātu invaliditātes iestāšanās risku kā bērniem, tā arī pieaugušajiem;

- **Veselības aprūpes pakalpojumu onkoloģijas jomā uzlabošanas plāns 2017.–2020. gadam**²⁰, kas paredz personām ar onkoloģisku saslimšanu, t.sk., personām ar invaliditāti psihosociālu pakalpojumu nodrošināšanu, kā arī veicināt sabiedrības izglītošanu kopumā par onkoloģiskām slimībām, ārstēšanas procesu un iespējām saņemt atbilstošus pakalpojumus;

- **Mātes un bērna veselības uzlabošanas plāns 2018.–2020. gadam**²¹, paredz pasākumus, kas vērsti uz agrīnu diagnostiku, t.sk., agrīnu funkcionēšanas traucējumu atpazīšanu, savlaicīgu novērtēšanas un medicīniskās rehabilitācijas uzsākšanu, iespējamās invaliditātes mazināšanai vai novēršanai;

- **Informācijas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2014.–2020. gadam**²², liekot uzsvāru invaliditātes jomā uz e-pakalpojumu pieejamību tādā līmenī, lai personas ar funkcionāliem traucējumiem spētu tās lietot bez citu cilvēku palīdzības;

- **Transporta attīstības pamatnostādnes 2014.–2020. gadam**²³, caur kurām risināms ir jautājums par transporta pakalpojumu pieejamību personām ar funkcionāliem traucējumiem;

- **Bērnu noziedzības novēršanas un bērnu aizsardzības pret noziedzīgu nodarījumu pamatnostādnes 2013.–2019. gadam**²⁴, kas paredz pasākumus, kas nodrošina bērnu, t.sk., bērnu ar funkcionāliem traucējumiem, tiesību un vajadzību nodrošināšanu noprotināšanas telpās, radot bērniem drošu un draudzīgu vidi, tādējādi mazinot bērnu psihisko un emocionālo traumēšanu pirmstiesas izmeklēšanas laikā;

- **LDZ Vidēja termiņa investīciju plānā 2018.–2022. gadam** tiek meklētas iespējas paaugstināt dzelzceļa pasažieru pārvadājumu kvalitāti un efektivitāti, nodrošinot ērtus un drošus dzelzceļa pakalpojumus pasažieriem, tostarp nodrošinot pieejamību personām ar invaliditāti un personām ar ierobežotām pārvietošanās spējām atbilstoši normatīvo aktu prasībām.

2.3. Plānotais finansējums

Kopumā Plānā iekļauto pasākumu īstenošana ir paredzēta no piešķirtā valsts budžeta līdzekļiem vai no ES struktūrfondu līdzekļiem.

Plāna apakšsadaļā 2.5. ir norādīti pasākumi, kuri parāda virzību uz invaliditātes politikas pilnveidošanu, bet kuriem šobrīd nevar izdalīt konkrētu finansējumu, jo darbs pie to detalizētas izstrādes tiks uzsākts secīgi Plāna

¹⁹ Apstiprināts ar Ministru kabineta 2017. gada 23. oktobra rīkojumu Nr. 602

²⁰ Apstiprināts ar Ministru kabineta 2017. gada 31. maija rīkojumu Nr. 269

²¹ Apstiprināts ar Ministru kabineta 2018. gada 6. jūnija rīkojumu Nr. 259

²² Apstiprināts ar Ministru kabineta 2013. gada 14. oktobra rīkojumu Nr. 468

²³ Apstiprināts ar Ministru kabineta 2013. gada 27. decembra rīkojumu Nr. 683

²⁴ Apstiprināts ar Ministru kabineta 2013. gada 21. augusta rīkojumu Nr. 392

īstenošanas periodā, vai arī finansējums nav atsevišķi izdalāms no darbinieka algas un amata pienākumiem. Tādi pasākumi 2.5.sadaļā atzīmēti ar vienu zvaigznītes atsauci*. Pasākumi, kuriem nepieciešamais finansējums un ietekme uz valsts budžetu tiks aprēķināta, izstrādājot konceptuālo ziņojumu vai sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojumu (anotācija), 2.5.sadaļā atzīmēti ar divu zvaigznīšu atsauci**. Attiecīgi jautājumu par papildu valsts budžeta līdzekļu piešķiršanu plāna pasākumu nodrošināšanai izskatīs atsevišķi Ministru kabinetā, lemjot par pasākuma iekļaušanu likumprojekta "Par valsts budžetu 2019. gadam" un likumprojekta "Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2019., 2020. un 2021. gadam" sagatavošanas un izskatīšanas procesā kopā ar visu ministriju un centrālo valsts iestāžu iesniegtajiem prioritāro pasākumu pieteikumiem atbilstoši valsts budžeta finansiālajām iespējām.

Plānā ietverti arī tādi pasākumi, kuru īstenošana ir finansējama ar ESF, ERAF vai KF līdzfinansējumu, daļa no tiem paredzēti plašāku pasākumu īstenošanas ietvaros (īstenošanas termiņš ir līdz pat 2024. gadam). Tie 2.5.sadaļā atzīmēti ar trīs zvaigznīšu atsauci ***. Daļai no šiem pasākumiem ir norādīts indikatīvais finansējums, jo Plāna izstrādes laikā nav iespējams veikt precīzu finansējuma sadalījumu pa gadiem, ņemot vērā, ka pasākuma īstenošanai nepieciešamais finansējums gada ietvarā var tikt koriģēts, ņemot vērā faktisko situāciju.

2.4. Plānā paredzētie pasākumi 2018.–2020. gadam

Plāna mērķis	Plāna mērķis ir Pamatnostādņu īstenošana 2018.–2020. gadam, īstenojot pasākumus, kas veicinātu personu ar invaliditāti pamattiesību un pamatbrīvību nodrošināšanu
Politikas rezultāts/i un rezultatīvais rādītājs/i	Rezultatīvie rādītāji²⁵ plānoti Pamatnostādnēs noteiktajiem politikas rezultātiem (uz 2020. gadu): 1. Īstenots iekļaujošas izglītības koncepts: personu ar invaliditāti skaits vispārizglītojošās mācību iestādēs –2020. gadā palielinās; 2. Mērķtiecīgāka subsidēto darba vietu izveide personām ar invaliditāti: subsidētajās darba vietās nodarbināto skaits – 2020. gadā palielinās (nodarbināto personu skaits ar smagu invaliditāti); 3. Veikti pasākumi atbalstītā darba ieviešanai personām ar garīga rakstura traucējumiem: nodarbinātu personu ar garīga rakstura traucējumiem skaits – 2020. gadā palielinās; 4. Sagatavots izvērtējums un priekšlikumi optimālai un uz iekļaujošu izaugsmi vērstai sociālās uzņēmējdarbības funkcionēšanai Latvijā: nodarbināto personu ar invaliditāti īpatsvars (%) – 2020. gadā palielinās; 5. Pieejamāki aktīvās darba tirgus politikas pasākumi atkarībā no invaliditātes grupām un veida: pakalpojumu skaits, kuros iesaistītas personas ar invaliditāti – 2020. gadā palielinās; 6. Efektīvizēts valsts atbalsts personām ar invaliditāti: personu ar invaliditāti īpatsvars (%), kuru ienākumi nepārsniedz nabadzības riska sliekšņa līmeni – 2020. gadā samazinās; 7. Attīstīti jauni pakalpojumi un pilnveidoti esošie pakalpojumi, un valsts atbalsts personām ar invaliditāti: personas ar I grupas redzes invaliditāti, kas saņem asistenta pakalpojumu /atbalstu – 2020. gadā palielinās; personu ar invaliditāti skaits, kas saņem asistenta pakalpojumu pašvaldībā – 2020. gadā palielinās; personu ar invaliditāti skaits, kuras saņem asistenta pakalpojumus augstākās izglītības apguvei – 2020. gadā palielinās; personu skaits, kuras saņem psihologa pakalpojums personai līdz 18 gadiem, kura dzīvo ģimenē, kā arī tās likumiskajam pārstāvim – 2020. gadā palielinās; 8. Pilnveidots atbalsts mājokļa pielāgošanai: personu ar invaliditāti skaits, kuras saņem atbalstu mājokļa pielāgošanai –2020. gadā palielinās; 9. Palielināts iedzīvotāju ienākuma nodokļa atvieglojuma apmērs personām ar invaliditāti: personu ar invaliditāti skaits, kuras saņem ienākumu nodokļa atvieglojumus²⁶; 10. Samazinās to personu skaits, kurām pirmreizēji noteikta invaliditāte: personu skaits, kurām pirmreizēji noteikta invaliditāte (uz 1000 iedzīvotājiem) – 2020. gadā – samazinās; 11. Kvalitatīvāks un saprotamāks invaliditātes ekspertīzes process: apstrīdēto administratīvo aktu skaits – 2020. gadā samazinās; invaliditātes ekspertīzes procesa ilgums – 2020. gadā palielinās; 12. Īstenots vienlīdzības princips, nosakot medicīniskās indikācijas par īpašas kopšanas nepieciešamību personām ar invaliditāti: personu ar invaliditāti skaits, kurām, sasniedzot 18 gadu vecumu, īpašas kopšanas nepieciešamība turpinās –2020. gadā – palielinās;

²⁵ Pamatnostādnes – <http://polsis.mk.gov.lv/view.do?id=4559>. Jāņem vērā, ka Pamatnostādnes tik izstrādātas 2013. gadā, kad par potenciālajiem rezultatīvajiem rādītājiem tika pieņemti attiecīgie rezultāti/ieguvumi, kuri tika uzskatīti par optimāliem, lai realizētu personu ar invaliditāti tiesības un brīvības un tuvinātu neatkarīgai un cieņpilnai dzīvei. Atbilstoši MK rīkojumam Nr. 564, LM izstrādās Pamatnostādņu starpposma izvērtējumu, kurā tiks iekļauta informācija par Pamatnostādnēs izvirzīto uzdevumu, mērķu un rezultatīvo rādītāju sasniegšanu, ieguvumiem, problēmām un tālāko virzību.

²⁶ Valsts nodokļu politikas pamatnostādnes 2018.–2021. gadam (turpmāk – Nodokļu pamatnostādnes) neparedz to darbības periodā veikt izmaiņas iedzīvotāju ienākuma nodokļa piemērošanā vai nodokļa atvieglojumu apmēra palielināšanu personām ar invaliditāti. Ar Nodokļu pamatnostādņu apstiprināšanu tiek nodrošināts, ka nodokļu sistēma ir prognozējama un stabila vismaz līdz 2021. gadam. Līdz ar to šajā plānošanas periodā nav plānojamas izmaiņas rezultatīvo rādītāju apmērā attiecībā pret iepriekšējiem gadiem, proti, nav paredzēts, ka pieaugs mērķa grupas lielums, kura saņems iedzīvotāju ienākuma nodokļa atvieglojumu, kas piemērojams invaliditātes gadījumā.

	13. Ieviests atbalsts bērniem ar invaliditāti līdz piecu gadu vecumam: palielinās; izveidotas rehabilitācijas nodaļas pašvaldībās (sociālajos dienestos) ²⁷ – 2020. gadā palielinās; 14. Nodrošinātas iespējas dzīvot patstāvīgu dzīvi: personu skaits, kuras atrodas aprūpes institūcijās (uz 10 000 iedzīvotāju) – 2020. gadā – 35; 15. Izstrādāts un īstenots atbalsta personas pakalpojums: personu skaits, kuras saņem atbalsta personu pakalpojumu – 2020. gadā – palielinās; 16. Paaugstinājies sabiedrības informētības un izpratnes līmenis par personu ar invaliditāti tiesību jautājumiem: tiesībsarga saņemto iesniegumu skaits par iespējamo diskrimināciju (iesniegumu skaits) – 2020. gadā – samazinās; 17. Nodrošināta pieejamība personām ar invaliditāti, atbilstoši funkcionālo traucējumu veidam: subtitrēto un surdotulkoto raidījumu apjoms (%) – 2020. gadā – palielinās; pieejamas ēkas un būves (%) – 2020. gadā – palielinās; pieejams sabiedriskais transports (%) – 2020. gadā – palielinās.						
1. Rīcības virziens	Izglītība – nodrošināt bērniem ar invaliditāti kvalitatīvu un konkurētspējīgu pamatzglītību un vidējo izglītību, veicinot bērnu ar invaliditāti iekļaušanos visās izglītības pakāpēs un veidos, atbilstoši viņu spējām²⁸. Komitejas rekomendācija: • Pastiprināt atbalsta pakalpojumus bērniem ar invaliditāti un viņu ģimenēm vietējā kopienā, veicināt deinstitucionalizāciju, novērst jebkuru jaunu institucionalizāciju un sekmēt sociālo iekļaušanu un pieeju integrētai, iekļaujošai un kvalitatīvai izglītībai. • Nodrošināt, ka nevienam bērnam netiek atteikta iespēja mācīties vispārīgizglītojošās skolās invaliditātes dēļ un valsts turpmāk piešķir līdzekļus, kas nepieciešami, lai garantētu saprātīgu pielāgojumu, lai veicinātu visu audzēkņu ar invaliditāti pieejamību kvalitatīvai, iekļaujošai izglītībai, tostarp, pirmsskolas izglītībai, terciārai izglītībai un mūžizglītībai.						
N.p.k.	Pasākums	Darbības rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Atbildīgā institūcija	Līdzatbildīgās institūcijas	Izpildes termiņš (ar precizitāti līdz pus gadam)	Paredzētais finansējums un tā avoti ²⁹
1.1. Nodrošināt efektīvu bērnu ar invaliditāti iekļaušanu vispārīgizglītojošās skolās.³⁰							
1.1.1.	Īstenot izglītojošus pasākumus pedagogiem visos izglītības līmeņos par iekļaujošu izglītību.	Organizēti profesionālās kompetences pilnveides kursi pedagogiem, kuri īsteno iekļaujošu izglītību, t.sk., par: 1) dažādību veicināšanu	Kursi – 8 stundu apjomā Apliecināto ieguvušo pedagogu skaits –	IZM	Speciālās izglītības iestādes – attīstības centri	Ik gadu	Esošo valsts budžeta līdzekļu ietvaros

²⁷ 2018.–2020. gada plāna periodā liels uzsvars tiek likts uz deinstitucionalizācijas ietvaros īstenotajiem pasākumiem ar ESF un ERAF līdzfinansējumu. Līdz ar to dienas aprūpes centru vai rehabilitācijas infrastruktūras rekonstrukcija un izveide ir kā atbalsts, lai nodrošinātu sociālās rehabilitācijas pakalpojumu pieejamību un pašvaldību daļību deinstitucionalizācijas procesu īstenošanā, tādējādi nodrošinot atbilstošus pakalpojumus attiecīgās pašvaldības bērniem ar invaliditāti (3.7.2., 3.7.3., 4.1.4. pasākumi).

²⁸ Šis uzdevums izriet no Pamatnostādņu rīcības virzieniem. Kā jau iepriekš tika minēts, Pamatnostādņu īstenošana ir horizontālās politikas jautājums, kas prasa koordinētu darbības nostiprināšanu starpnozaru līmenī. Atbilstošie pasākumi šī uzdevuma īstenošanai ir iekļauti Izglītības attīstības pamatnostādņu 2014.–2020. gadam rīcības virzienā 1.4. "Iekļaujošās izglītības principa īstenošana un sociālās atstumtības riska mazināšana" un rīcības virzienā 3.2. "Efektīvu izglītības finanšu resursu pārvaldība".

²⁹ Uzdevumu, kurus plānots īstenot ar ESF, ERAF vai KF fondu atbalstu, finansējuma avots ir indikatīvs.

³⁰ Pasākumi bērnu sekmīgai iekļaušanai vispārīgizglītojošā sistēmā ir paredzēti Izglītības attīstības pamatnostādņu 2014.–2020. gadam ietvaros. Tāpat pasākumi, kas paredzēti pieejamas vides nodrošināšanai izglītības iestādēs, ir iekļauti Plānā pieejamas vides veidošanai Latvijā 2018.–2021. gadam" (izsludināts Valsts sekretāru sanāksmē 2018. gada 13. septembrī VSS-948)

		2) iespēju apgūt zīmju valodu komunikācijas stiprināšanai ar nedzirdīgiem/vājdzirdīgiem izglītojamiem 3) nepieciešamo nepedagoģisko atbalsta pasākumu pilnveidošanu mācību procesā, lai uzlabotu izglītojamo ar speciālām vajadzībām iespēju apgūt mācību vielu atbilstoši savām individuālajām vajadzībām	1320 ik gadu				
1.1.2.	Nodrošināt izglītojamiem ar speciālām vajadzībām adaptētus mācību un informatīvos materiālus atbilstoši traucējuma veidam, ņemot vērā izglītojamā komunikācijas un uztveres spējas.	Izglītojamiem ar speciālām vajadzībām tiek pielāgoti mācību un informatīvie materiāli	Adaptēto mācību un informatīvo materiālu skaits – 15	IZM	Speciālās izglītības attīstības centri	2020. gada 2. pusgads	Esošo valsts budžeta līdzekļu ietvaros
1.2. Izvērtēt, cik efektīvi speciālās izglītības iestāžu tīkls pilda izglītojošo funkciju un nodrošina bērnu ar speciālām vajadzībām tiesības uz kvalitatīvu izglītību.³¹							
1.2.1.	Pārskatīt speciālās izglītības programmu finansēšanas kārtību vispārējās izglītības iestādēs integrētajiem izglītojamajiem ar speciālām vajadzībām.	Izvērtēta speciālās izglītības programmu finansēšanas kārtība vispārējās izglītības iestādēs integrētajiem izglītojamajiem ar speciālām vajadzībām un noteiktas koeficientu izmaiņas	Paaugstināts papildu koeficients skolēnu skaitam, kas apgūst speciālās izglītības programmas speciālajās klasēs (grupās) vai ir integrēti	IZM	Izglītības iestādes	2020. gada 2. pusgads	Esošo valsts budžeta līdzekļu ietvaros (koeficientu palielināšanai būtu nepieciešams papildu finansējums. Detalizēts finansējuma aprēķins tiks aprēķināts, ja tiks izstrādāti grozījumi normatīvajos aktos)

³¹ Pasākumi iekļaujošas izglītības pieejamības veicināšanai paredzēti arī Izglītības attīstības pamatnostādņu 2014.–2020. gadam 1.4. rīcības virzienā.

			vispārējās izglītības iestādēs				
1.3. Nodrošināt atbalsta personāla speciālistu pieejamību izglītības iestādēs. ^{32 33}							
1.3.1.	Izvērtēt iespēju diferencēt surdotulka stundas tarifa likmi izglītības iestādēs un saskarsmes nodrošināšanai.	Sagatavots izvērtējums par sniegtā pakalpojuma apjomu, sarežģītību atkarībā no pakalpojuma veida (izglītības iestāde, ikdienas komunikācija, pasākumi, u.tml). Noteiktas provizoriskās izmaksas valsts budžetam.	Darba grupas ziņojums –1	LM	IZM, Latvijas Rektoru padome, Latvijas Studentu apvienība, augstskolas, NVO	2020. gada 2. pusgads	Ietekme uz valsts un pašvaldību budžetu pasākuma īstenošanai tiks norādīta izstrādātajā konceptuālajā ziņojumā, savukārt ziņojuma izstrāde tiks nodrošināta esošo valsts budžeta līdzekļu ietvaros
1.3.2.	Sniegt informāciju personām ar invaliditāti par augstskolu piedāvātajām studiju programmām un atbalsta pakalpojumiem, izmantojot individuālu pieeju personu ar invaliditāti vajadzībām.	Sagatavots metodoloģiskais materiāls augstākās izglītības apguves procesā personām ar invaliditāti.	Informatīvi metodoloģisks materiāls par augstākās izglītības apguves procesu, atbalsta pakalpojumu un vides pieejamību augstskolās un koledžās – 1	LM	IZM, Studiju un zinātnes administrācija, Latvijas Rektoru padome, Latvijas Studentu apvienība, augstskolas	2019. gada 2. pusgads	Esošā valsts budžeta ietvarā

³² Lai nodrošinātu Valdības rīcības plāna Deklarācijas par Māra Kučinska vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai 106.3. punktā dotā uzdevuma izpildi, t.i. atbalstu izglītojamiem ar speciālām vajadzībām iekļaujošās izglītības kontekstā, IZM ir izveidota starpinstitucionāla darba grupa par izglītojamo ar speciālām vajadzībām sniedzamo pakalpojumu izmaksu modeļa izstrādi, kuras uzdevums ir līdz 2018. gada beigām izstrādāt kritērijus atbalsta pasākumiem izglītojamiem ar speciālām vajadzībām un nosacījumus speciālās izglītības programmu pieejamībai. IZM gatavo ziņojumu, lai izvērtētu nepieciešamos atbalsta pasākumus iekļaujošās izglītības veicināšanai.

³³ Sagatavošanā ir Ziņojums par nepieciešamiem uzlabojumiem starpnozaru sadarbībā un palīdzības sniegšanā bērniem ar psihiskiem, attīstības un uzvedības traucējumiem, kā arī antisociālu uzvedību. Ziņojumu izstrādājis PKC, pamatojoties uz Latvijas Republikas Saeimas Sociālo un darba lietu komisijas 2018. gada 14. februāra sēdē doto uzdevumu. Ziņojumā aplūkotas konstatētās problēmas saistībā ar starpnozaru sadarbību un palīdzības sniegšanu bērniem ar psihiskiem, attīstības un uzvedības traucējumiem, kā arī antisociālu uzvedību, norādītas iesaistītās puses, to sadarbība, kā arī piedāvāts iespējamais risinājums situācijas uzlabošanai. Ziņojumā cita starpā paredzēti pasākumi atbalsta sistēmas institucionālā ietvara pilnveidošanai un iesaistīto profesionāļu kompetences paaugstināšanai, t.sk. pasākumiem būs netieša un arī tieša ietekme uz personām ar invaliditāti.

1.3.3.	Paaugstināt augstskolu motivāciju nodrošināt ne tikai vides pieejamību, bet arī studiju formāta pieejamību un individuālu studiju plānu (pēc vajadzības) izstrādi atbilstoši personu ar invaliditāti individuālajām vajadzībām.	Ieviests jauns augstākās izglītības finansēšanas II pīlāra (snieguma) rādītājs, piešķirot augstskolām snieguma finansējumu par studiju procesa pielāgošanu personām ar I un II invaliditātes grupu.	Atbalsta gadījumā grozījumi normatīvajos aktos – 3 (MK 2006. gada 12. decembra noteikumos Nr. 994, MK 2010. gada 17. augusta MK 788 un MK 2007. gada 23. janvāra noteikumi Nr. 70 "Studiju līgumā obligāti ietveramie noteikumi")	IZM	Studiju un zinātnes administrācija, Latvijas Rektoru padome	2020. gada 2. pusgads	II pīlāra papildu mērķa finansējums, indikatīvi 10% no vidējās dotācijas budžeta vietai (5 828,43 ³⁴ euro * 10%)*50(studējošo skaits) studējošie ar I un II invaliditātes grupu = 29 142 euro gadā ³⁵
2. Rīcības virziens	Darbs un nodarbinātība – veikt pasākumus personu ar invaliditāti iekļaušanai darba tirgū, sniedzot attiecīgu atbalstu, ņemot vērā personas ar invaliditāti funkcionālo traucējumu veidu. Komitejas rekomendācija: • Sniegt atbalstu visu personu ar invaliditāti nodarbinātībai atvērtajā darba tirgū iekļaujošā nodarbinātības vidē līdzvērtīgi pārējiem.						
2.1. Pārskatīt personu ar invaliditāti subsidētās nodarbinātības kārtību un turpināt pilnveidotus subsidētās nodarbinātības pasākumus personām ar invaliditāti.							
2.1.1.	Nodrošināt darba vietas personām ar invaliditāti, sniedzot iespēju iegūt, atjaunot vai pilnveidot darba prasmes un iekļauties darba tirgū.	Īstenoti subsidētās nodarbinātības pasākumi.	Darbavietu skaits – 576	LM	NVA	2020. gada 2. pusgads (projekta gala termiņš 2022. gada 4. cet.)	ESF projekta finansējuma ietvaros ESF=85% ³⁶ VB=15%

³⁴ Vidējā dotācija budžeta vietai 5 828,43 euro apmērā aprēķināta ar tādu pašu budžeta vietu struktūru kā 2018. gadā, ar 2019. gada studiju vietas bāzes izmaksām un atbilstoši MK 2016. gada 12. decembra noteikumu Nr. 994 "Kārtība, kādā augstskolas un koledžas tiek finansētas no valsts budžeta līdzekļiem" noteiktajam normatīvajam regulējumam ar optimāliem koeficientiem atbilstoši

³⁵ IZM pieteikumu par papildu valsts budžeta līdzekļu piešķiršanu plāna pasākuma nodrošināšanai iesniegs izskatīšanai likumprojekta "Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2020., 2021. un 2022. gadam" sagatavošanas un izskatīšanas procesā kopā ar visu ministriju un centrālo valsts iestāžu iesniegtajiem prioritāro pasākumu pieteikumiem atbilstoši valsts budžeta finansālajām iespējām. Minētā summa ir indikatīva, tā var mainīties atbilstoši mērķa grupas prognozējamam lielumam.

³⁶ SAM 9.1.1. "Palielināt nelabvēlīgā situācijā esošo bezdarbnieku iekļaušanos darba tirgū" pasākuma 9.1.1.1. "Subsidētās darba vietas nelabvēlīgā situācijā esošiem bezdarbniekiem" ietvaros.

							Indikatīvais finansējums plāna pasākuma īstenošanai 2018.–2020. gadam 6 956 680 euro, tajā skaitā ESF – 5 913 178 euro, VB – 715 396 euro Privātais līdzfinansējums (darba devēju algas daļa) – 328 106 euro
2.2. Uzsākt sociālās uzņēmējdarbības ieviešanu Latvijā un piedāvāt optimālus risinājumus.							
2.2.1.	Nodrošināt iespēju nelabvēlīgā situācijā esošiem bezdarbniekiem (t.sk., personām ar invaliditāti) integrēties darba tirgū.	Uzsākta sociālās uzņēmējdarbības projekta īstenošana.	Projektā iesaistīti 120 bezdarbnieku	LM	NVO, komersanti	2020. gada 2. pusgads (projekta gala termiņš 2022. gada 4. cet.)	ESF projekta finansējuma ietvaros ESF ³⁷ =85% VB=15% Indikatīvais finansējums plāna pasākuma īstenošanai 2018. gadam 2 032 000 euro ESF=1 727 200 euro VB=304 800 euro 2019. gadam 3 561 000 euro ESF=3 026 850 euro VB=534 150 euro 2020. gadam 3 582 000 euro ESF=3 044 700 euro VB=537 300 euro

³⁷ SAM 9.1.1. "Palielināt nelabvēlīgā situācijā esošo bezdarbnieku iekļaušanos darba tirgū", 9.1.1.3. pasākuma "Atbalsts sociālajai uzņēmējdarbībai" ietvaros.

2.2.2.	Pārskatīt normatīvajos aktos noteiktos atbalsta instrumentus par sociālajos uzņēmumos nodarbinātām personām ar invaliditāti.	Veicināts atbalsts sociālajiem uzņēmumiem ilgtspējīgu darba vietu radīšanai personām ar invaliditāti.	Atbalsta gadījumā grozījumi normatīvajos aktos – 1	LM		2019. gada 2. pusgads	Esošā valsts budžeta ietvarā
2.3. Palielināt iedzīvotāju ienākumu nodokļa atvieglojuma apmēru personām ar invaliditāti.³⁸							
2.4. Uzlabot priekšnosacījumus, lai veiksmīgāk integrētu personas ar invaliditāti darba tirgū.³⁹							
2.4.1.	Sniegt konsultācijas darba devēji par personu ar invaliditāti nodarbināšanu, darba vides pielāgošanu un darba apstākļu nodrošināšanu atbilstoši personas funkcionālajam traucējumam.	Organizēti semināri, lai sniegtu konsultācijas darba devējiem par personu ar invaliditāti nodarbināšanu.	Semināri – 84	NVA	LM	2019. gada 2. pusgads	ESF projekta finansējuma ietvaros ESF ⁴⁰ =85% VB=15% Indikatīvais finansējums plāna pasākuma īstenošanai 2018. gads 10 899 <i>euro</i> ESF=9264 <i>euro</i> VB=1635 <i>euro</i> 2019. gads 10 899 <i>euro</i> ESF=9264 <i>euro</i> VB=1635 <i>euro</i>

³⁸ Finanšu ministrija atsevišķi ik gadu atbilstoši budžeta iespējām izvērtē iespēju pārskatīt atvieglojumu apmēru minētajam personu lokam. No 2018. gada tiek paaugstināts atvieglojuma apmērs par apgādībā esošo personu – 2018. gadā uz 200 euro mēnesī, 2019. gadā uz 230 euro mēnesī, 2020. gadā uz 250 euro mēnesī. Šis atvieglojums tiek piemērots arī:

- par laulāto, vecākiem, vecvecākiem un bērniem, kas sasnieguši 18 gadu vecumu, ja minētās personas nav strādājošas un saskaņā ar normatīvajiem aktiem ir atzītas par personām ar invaliditāti;
- par nestrādājošu laulāto, kura apgādībā ir nepilngadīgs bērns, kas saskaņā ar normatīvajiem aktiem ir atzīts par personu ar invaliditāti.

³⁹ Jauns, papildus uzdevums, lai norādītu pasākumus, kurus nav iespējams programmēt zem citiem Pamatnostādnes izvirzītajiem uzdevumiem.

⁴⁰ SAM 9.1.1. "Palielināt nelabvēlīgā situācijā esošo bezdarbnieku iekļaušanos darba tirgū" pasākuma 9.1.1.1. "Subsidētās darba vietas nelabvēlīgā situācijā esošiem bezdarbniekiem" ietvaros.

2.4.2.	Veicināt personu ar invaliditāti iekļaušanos sabiedrībā un iekārtošanos piemērotā pastāvīgā darbā vai iesaistīšanos pašnodarbinātībā.	Īstenota motivācijas programma darba meklēšanai un sniegti sociālā mentora pakalpojumi ilgstošiem bezdarbniekiem ar invaliditāti, mazinot sociālās atstumtības riskus.	Iesaistīto personu skaits – 1700 ilgstošie bezdarbnieki ar invaliditāti	NVA	LM	2020. gada 2. pusgads (projekta gala termiņš 2021. gada 4. cet.)	ESF projekta finansējuma ietvaros ESF=85 ⁴¹ % VB = 15% Indikatīvās izmaksas plāna pasākuma īstenošanai: 2018. gads – 707 858 <i>euro</i> ESF=601679 <i>euro</i> VB=106179 <i>euro</i> 2019. gads – 1 431 124 <i>euro</i> ESF= 1 216 455 <i>euro</i> VB=214 669 <i>euro</i> 2020. gads – 1 259 602 <i>euro</i> ESF= 1 070 662 <i>euro</i> VB=188 940 <i>euro</i>
2.4.3.	Paaugstināt izpratni darba devējiem un to darbiniekiem par sociālās iekļaušanas un diskriminācijas novēršanas jautājumiem, kā arī atbalsta pasākumus	Informēti darba devēji par visiem diskriminācijas riskiem pakļauto mērķa grupas personu aspektiem, gan atsevišķi par diskriminācijas riskam pakļautām mērķa grupām (piemēram, personas ar	Mācībās iesaistījušos skaits – vidēji 50 darba devēji gadā, kas iesaistījušies mācību programmā	SIF	LM	2020. gada 2. pusgads (gala termiņš 2022. gada 4. cet.)	ESF projekta finansējuma ietvaros ESF=85 ⁴² % VB=15%

⁴¹ SAM 9.1.1. "Palielināt nelabvēlīgākā situācijā esošu bezdarbnieku iekļaušanos darba tirgū" 9.1.1.2. pasākuma "Ilgstošo bezdarbnieku aktivizācijas pasākumi" ietvaros.⁴² SAM 9.1.4. Palielināt diskriminācijas riskiem pakļauto personu integrāciju sabiedrībā un darba tirgū" 9.1.4.4. pasākuma "Dažādību veicināšana (diskriminācijas novēršana)" ietvarā.

	iekļaujošas darba vides veicināšanai un dažādības vadībai.	invaliditāti, personas pēc 50 gadu vecuma, personas ar citu etnisko piederību, personas pēc bērna kopšanas perioda u.c.), kā arī kopumā par sociālās iekļaušanas un diskriminācijas novēršanas jautājumiem.					Indikatīvais finansējums pasākuma īstenošanai 2018. gadam 184 228 euro ESF=156 594 euro VB =27 634 euro 2019. gadam 184 228 euro: ESF=156 594 euro VB =27 634 euro 2020. gadam 184 228 euro: ESF=156 594 euro VB =27 634 euro
2.4.4.	Sekmēt publisko un privāto jomu darbinieku zināšanas un izpratni par personu ar invaliditāti nediskrimināciju un pienākumiem attiecībā uz saprātīga pielāgojuma nodrošināšanu.	Izglītoti publisko un privāto jomu darbinieki un darba devēji par personu ar invaliditāti nediskrimināciju un pienākumiem attiecībā uz saprātīga pielāgojuma nodrošināšanu.	Nodrošināto mācību skaits – 10 semināri	LM		2020. gada 2. pusgads	Kohēzijas fonda un valsts līdzfinansējums, projekts "Horizontālā principa "Vienlīdzīgas iespējas" politikas koordinēšanas funkciju nodrošināšana Labklājības ministrijā" ⁴³

⁴³ Pasākums tiks īstenots projekta "Horizontālā principa "Vienlīdzīgas iespējas" politikas koordinēšanas funkciju nodrošināšana Labklājības ministrijā" (2019.–2021.) Tā kā pasākums šobrīd vēl ir tikai plānošanas periodā, finansējums nav izdalāms. Rakstot Informatīvo ziņojumu par Plāna izpildi, ziņojumā tiks norādīta summa, kas bija nepieciešama pasākuma īstenošanai.

3. Rīcības virziens	Sociālā aizsardzība – veikt pasākumus personu ar invaliditāti labklājības līmeņa paaugstināšanai, samazinot nabadzības riskam pakļauto personu skaitu, un nodrošināt, ka ikviena persona ar invaliditāti saņem mērķtiecīgu un efektīvu valsts atbalstu, atbilstoši personas funkcionālā traucējuma veidam. Komitejas rekomendācijas: • nodrošināt, ka invaliditātes noteikšana balstās uz invaliditātes cilvēktiesību modeli un ietver attiecīgā indivīda vajadzību, gribas un vēlmju novērtējumu, īpašu uzmanību pievēršot bērniem ar intelektuālo un dzirdes invaliditāti, un kas koncentrējas uz šķēršļu novēršanu, kā arī pilnvērtīgu un efektīvu personas ar invaliditāti līdzdalības sabiedrībā veicināšanu; • izveidot sistemātisku datu vākšanas un ziņošanas kārtību caur VDEĀVK Invaliditātes informatīvo sistēmu un organizācijām, kuras pārstāv personas ar invaliditāti, kas ir saskaņā ar Konvenciju un Vašingtonas grupas īso jautājumu sarakstu par invaliditāti, un vākt, analizēt un izplatīt detalizētus datus par tās iedzīvotājiem ar invaliditāti, sadalot tos pēc dzimuma, vecuma, etniskās piederības, traucējumu veida, sociālekonomiskā statusa, nodarbinātības un dzīvesvietas, kā arī datus par šķēršļiem, ar kuriem sabiedrībā saskaras personas ar invaliditāti; • Pastiprināt atbalsta pakalpojumus bērniem ar invaliditāti un viņu ģimenēm vietējā kopienā, veicināt deinstitucionalizāciju, novērst jebkuru jaunu institucionalizāciju un sekmēt sociālo iekļaušanu un pieeju integrētai, iekļaujošai un kvalitatīvai izglītībai; • Nodrošināt pienācīgu dzīves standartu personām ar invaliditāti un viņu ģimenēm, tai skaitā garantējot, ka sociālās aizsardzības un nabadzības samazināšanas programmās tiek ņemtas vērā ar invaliditāti saistītās papildu izmaksas; • atcelt visus attiecīgos tiesību aktus, lai novērstu personu ar intelektuālu vai psihosociālu invaliditāti institucionalizāciju, un palielināt kopienā balstīto garīgās veselības pakalpojumu pieejamību.						
3.1. Ieviest jaunu invaliditātes noteikšanas sistēmu, atbilstošu SFK kritērijiem.							
3.1.1.	Veicināt invaliditātes ekspertīzes efektīvāku nodrošināšanu bērniem.	Izstrādāts jauns kritēriju kopums invaliditātes noteikšanai personām līdz 18 gadu vecumam.	Izstrādātas metodikas – 1	VDEĀVK	LM	2019. gada 2. pusgads	ESF projekta finansējuma ietvaros ESF=85% ⁴⁴ VB=15% Indikatīvais finansējums plāna pasākuma īstenošanai 2018. gadam 132 796 euro: ESF=112 877 euro VB=19 919 euro 2019. gadam 106 039 euro: ESF=90 134 euro VB=15 905 euro

⁴⁴ SAM 9.1.4. "Palielināt diskriminācijas riskiem pakļauto iedzīvotāju integrāciju sabiedrībā un darba tirgū" pasākuma 9.1.4.3. "Invaliditātes ekspertīzes pakalpojuma kvalitātes uzlabošana" ietvaros

3.2. Atbilstoši jaunajai invaliditātes noteikšanas sistēmai, kas balstīta uz darbspēju, funkcionālo traucējumu un individuālo vajadzību novērtēšanu, izvērtēt valsts atbalstu personām ar invaliditāti.							
3.2.1.	Izvērtēt iespējas ieviest profesionālās darbības zaudējuma kritērijus invaliditātes noteikšanā.	Izstrādāti priekšlikumi invaliditātes sistēmas pilnveidošanai.	Darba grupa – 1 Ziņojums –1	LM	VM, VDEĀVK, NVA, NVO	2020. gada 1. pusgads	Esošo valsts budžeta līdzekļu ietvaros
3.3. Pilnveidot Invaliditātes likumā noteiktos pakalpojumus invaliditātes izraisīto seku mazināšanai							
3.3.1.	Pilnveidot atbalsta pasākumus personām ar invaliditāti, apgūstot augstāko izglītību.	Ieviests asistenta pakalpojums augstākās izglītības iestādēs personām ar I un II invaliditātes grupu.	Atbalstīti grozījumi normatīvajos aktos – 1 (Veikti grozījumi Invaliditātes likumā – 12. panta 1. daļas 4. apakšpunkts).	LM	Latvijas Rektoru padome, Latvijas Studentu apvienība, augstskolas	2019. gada 2. pusgads	Ietekme uz valsts un pašvaldību budžetu pasākuma īstenošanai tiks norādīta izstrādātajā anotācijā (papildu nepieciešami 96046 euro gadā ⁴⁵), savukārt normatīvā akta un anotācijas izstrāde tiks nodrošināta esošo valsts budžeta līdzekļu ietvaros
			Atbalstīti grozījumi normatīvajos aktos – 1 (MK 2012. gada 9. oktobra noteikumos Nr. 695). Asistenta pakalpojums piešķirts 15 personām.	IZM			
3.4. Pilnveidot prognozējamās invaliditātes noteikšanas sistēmu. ⁴⁶							
3.5. Pilnveidot normatīvo regulējumu, nodrošinot efektīvāku invaliditātes noteikšanas procesa organizēšanu.							
3.5.1.	Sagatavot priekšlikumus par	Izstrādāti priekšlikumi invaliditātes atbalsta	Konceptuālais ziņojums – 1	LM	VDEĀVK, NVO	2020. gada 2. pusgads	Esošo valsts budžeta līdzekļu ietvaros

⁴⁵ Nepieciešamais papildu finansējums ir norādīts Invaliditātes likuma grozījumu anotācijas III sadaļā - <http://titania.saeima.lv/LIVS12/saeimalivs12.nsf/0/0BCDD75BA9EAB7D5C225825800218F5E?OpenDocument>.

⁴⁶ Šajā plānošanas periodā šī uzdevuma ietvaros netiek plānotas aktivitātes.

	izmaiņām invaliditātes noteikšanas kārtībā un personām ar invaliditāti paredzēto atbalsta pasākumu sistēmu.	sistēmas maiņai, paredzot jaunu kārtību pie invaliditātes noteikšanas un atbalsta un pakalpojuma grozu atbilstoši personu ar invaliditāti atlikušajām darbībām.					
3.5.2.	Pilnveidot Invaliditātes Informācijas sistēmu un valsts iestāžu sadarbību un datu apmaiņu, samazinot administratīvo slogu iestādēm un iedzīvotājiem.	Pilnveidota Invaliditātes informācijas sistēma.	Atbalstīts projekta apraksts par Invaliditātes informatīvās sistēmas (IIS) pakalpojuma attīstību – 1 <u>Izstrādāti normatīvie akti – 1</u> Pilnveidoti darbības procesi – 6 (datu apmaiņa starp institūcijām un iekšienē) Uzlaboti e-pakalpojumi – 4 Ieviesta informācijas sistēma – 1	LM	VARAM, VDEĀVK	2020. gada 2. pusgads	Esošo valsts budžeta līdzekļu ietvaros ERAF=85% ⁴⁷ VB=15% Indikatīvais finansējums pasākuma īstenošanai 2018. gadā – 133 490 euro ERAF= 113 467 euro VB=20 023 euro 2019. gadā – 592 260 euro ESF-503 421 euro VB-88 839 euro 2020. gadā – 467 660 euro ESF-397 511 euro VB-70 149 euro

⁴⁷ SAM 2.2.1. "Nodrošināt publisko datu atkalizmantošanas pieaugumu un efektīvu publiskās pārvaldes un privātā sektora mijiedarbību" pasākuma 2.2.1.1. "Centralizētu publiskās pārvaldes IKT platformu izveide, publiskās pārvaldes procesu optimizēšana un attīstība" ietvaros, projekts "Invaliditātes ekspertīzes pakalpojuma kvalitātes uzlabošana".

3.5.3.	Izslēgt iespēju vienai personai noteikt vienlaicīgi vairākas invaliditātes ar atšķirīgiem cēloņiem	Pārskatīta invaliditātes cēloņu noteikšanas kārtība	Izstrādāts izvērtējuma ziņojums – 1	VDEĀVK		2019. gada 2. pusgads	Esošo valsts budžeta līdzekļu ietvaros
3.6. Izvērtēt un nepieciešamības gadījumā pārskatīt kritērijus atzinuma izsniegšanai par īpašas kopšanas nepieciešamību personām līdz 18 gadu vecuma sasniegšanai un personām pēc 18 gadu vecuma.⁴⁸							
3.7. Ieviest atbalstu bērniem ar invaliditāti līdz piecu gadu vecumam un viņu ģimenēm.							
3.7.1.	Veicināt bērniem ar dzirdes traucējumiem agrīnu zīmju valodas apguvi.	Izstrādāta metodika, pēc kuras bērni līdz 5 gadu vecumam ar dzirdes traucējumiem tiks apmācīti latviešu zīmju valodas lietošanai. Nodrošināta iespēja vecākiem, kuru bērniem ir dzirdes traucējumi, apgūt latviešu zīmju valodas pamatprasmes.	Izstrādāta mācību metodoloģija – 1 Īstenotas mācības –1	LM	IZM, SIVA, LNS, Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija	2020. gada 2. pusgads	Esošo valsts budžeta līdzekļu ietvaros
3.7.2.	Nodrošināt bērniem ar invaliditāti līdz 5 gadu vecumam sociālās aprūpes pakalpojuma ieviešanu.	Nodrošināts sociālās aprūpes pakalpojums bērniem, kuriem noteiktas medicīniskās indikācijas īpašas kopšanas nepieciešamībai, sniedzot iespēju bērnam ar invaliditāti vecākiem integrēties vai reintegrēties darba tirgū.	Pakalpojumu saņēmēju skaits – 152 bērni ar invaliditāti	LM VARAM	Plānošanas reģioni, pašvaldības	2020. gada 2. pusgads (projekta gala termiņš 2023. gada 4. cet.)	ESF projektu finansējuma ietvaros ESF = 85% ⁴⁹ VB = 15% Indikatīvais finansējums plāna pasākuma īstenošanai <u>2018. gadam</u> <u>235 370 euro:</u> ESF=200065 euro VB=35 305 euro

⁴⁸ Šajā plānošanas periodā nav paredzēts pārskatīt īpašas kopšanas pabalsta apmēru un piešķiršanas kritērijus.

⁴⁹ SAM 9.2.2. "Palielināt kvalitatīvu institucionālai aprūpei alternatīvu sociālo pakalpojumu dzīvesvietā un ģimeniskai videi pietuvinātu pakalpojumu pieejamību personām ar invaliditāti un bērniem", pasākuma 9.2.2.1. "Deinstitucionalizācija," ietvaros.

							<u>2019. gadam</u> 235 370 euro: ESF=200065 euro VB=35 305 euro <u>2020. gadam</u> 235 370 euro: ESF=200 065 euro VB=35 305 euro
3.7.3.	Nodrošināt bērniem ar invaliditāti dienas aprūpes centru pakalpojumus.	Nodrošināts pieejams dienas aprūpes centra pakalpojums bērniem pēc skolas vai skolas brīvlaikos.	Pakalpojumu saņēmumu skaits – 592 bērni ar invaliditāti	LM, VARAM	Plānošanas reģioni, pašvaldības	2020. gada 1. pusgads (projekta gala termiņš 2023. gada 4. cet.)	ESF projektu finansējuma ietvaros ESF=85% ⁵⁰ VB =15% Indikatīvās izmaksas plāna pasākuma īstenošanai <u>2018. gadam</u> 97 401 euro: ESF=82 791 euro VB=14 610 euro <u>2019. gadam</u> 97 401 euro: ESF=82 791 euro VB=14 610 euro <u>2020. gadam</u> 97 401 euro: ESF=82 791 euro VB=14 610 euro

⁵⁰ SAM 9.2.2. "Palielināt kvalitatīvu institucionālai aprūpei alternatīvu sociālo pakalpojumu dzīvesvietā un ģimeniskai videi pietuvinātu pakalpojumu pieejamību personām ar invaliditāti un bērniem", pasākuma 9.2.2.1."Deinstitucionalizācija," ietvaros.

4. Rīcības virziens	Sabiedrības izpratne – veicināt personu ar invaliditāti iespējas īstenot cilvēktiesības un brīvības un dzīvot pilnvērtīgu, cieņpilnu dzīvi, nodrošinot kvalitatīvu informatīvo un demokrātisko telpu, tādējādi stiprinot sabiedrības savstarpējo komunikāciju un izpratni.						
	Komitejas rekomendācijas: • Uzlabot rehabilitācijas pakalpojumu pieejamību un laicīgu to sniegšanu visā valsts teritorijā visām personām ar invaliditāti; • Pastiprināt pašvaldību iesaisti deinstitutionalizācijas stratēģijas ieviešanā, izmantojot informētības paaugstināšanu par personu ar invaliditāti neatkarīgu dzīvi kopienā un nodrošinot pakalpojumu ilgtspējīgu nodrošināšanu, lai veicinātu neatkarīgu dzīvi pēc Eiropas struktūrfondu termiņa beigām; • Nodrošināt kvalitatīvu individuālās palīdzības sniegšanu, kur ņemtas vērā personu ar invaliditāti individuālās vajadzības, nodrošinot personu ar invaliditāti sociālo iekļaušanu un līdzdalību; • nekavējoties izmeklēt visus nāves gadījumus, kas notikuši institūcijās, kurās dzīvo personas ar intelektuālu vai psihosociālu invaliditāti, ieskaitot gadījumus, kad ir liecības par vardarbību vai ļaunprātīgu izmantošanu, nodrošinot, ka pret noziedzīgo darbību veicējiem tiek ierosinātas krimināllietas un viņi tiek sodīti; • Īstenot regulāras un obligātas institūciju darbinieku apmācības par vardarbības un ļaunprātīgas izmantošanas novēršanu pret personām ar invaliditāti; • Nodrošināt adekvātu finansējumu aktivitātēm, projektiem un programmām, ko izstrādājušas un īstenojušas organizācijas, kuras pārstāv personas ar invaliditāti, lai uzlabotu viņu tiesības; • ciešā sadarbībā ar organizācijām, kuras pārstāv personas ar invaliditāti un ietver personas ar intelektuālo vai psihosociālo invaliditāti, pieņemt visaptverošu sabiedrības izpratnes veicināšanas kampaņu par ANO Konvenciju, lai veidotu dažādības, visu personu ar invaliditāti, tai skaitā ar intelektuālo un psihosociālo invaliditāti, līdzdalības un iesaistes kopienas dzīvē kultūru; • Pieņemt katastrofu risku mazināšanas un pārvaldības plānu, nodrošinot pieejamību un visu personu ar invaliditāti iekļaušanu, kā arī nozīmējot vienu kontaktpunktu ārkārtas un katastrofu gadījumā saskaņā ar Sendai katastrofas risku mazināšanas ietvaru 2015.–2030. gadam (Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015–2030); • Garantēt tiesības vēlēt neatkarīgi, nodrošinot, ka vēlēšanu kārtība, telpas un materiāli ir atbilstoši, pieejami un viegli izmantojami visām personām ar invaliditāti; • Ciešā sadarbībā ar organizācijām, kuras pārstāv personas ar invaliditāti, pieņemt visaptverošu pieejamības rīcības plānu, kur iekļauts laiks grafiks, indikatori, pārraudzības un novērtēšanas kritēriji, lai efektīvi ieviestu universālā dizaina standartus fiziskās vides, transporta, informācijas un komunikācijas līdzekļu pieejamībai, ietverot sankcijas neatbilstību gadījumā.						
4.1. Veidot efektīvu, kvalitatīvu un ilgtspēju sociālo pakalpojumu sistēmu ar sabiedrībā balstītiem iekļaujošiem pakalpojumiem, atbilstoši personas ar invaliditāti vajadzībām. ⁵¹							
4.1.1.	Pilnveidot VSAC darbinieku darba kvalitāti darbā ar personām ar invaliditāti un sniegt skaidrojumus par vardarbības novēršanu.	Nodrošinātas mācības VSAC darbiniekiem par vardarbības atpazīšanu un rīcību vardarbības novēršanai VSAC.	Mācību skaits – 1	LM	VSAC	2018. gada 2. pusgads	Esošo valsts budžeta līdzekļu ietvaros

⁵¹ Pasākumi sociālo pakalpojumu sniegšanā un to uzlabošanā paredzēti arī Pamatnostādnēs Sociālo pakalpojumu attīstībai 2014.–2020. gadam.

4.1.2.	Veicināt VSAC klientu cieņpilnu dzīvi.	Izstrādātas vadlīnijas par: 1) VSAC klientu privātās dzīves neaizskaramību 2) VSAC klientu brīvu pārvietošanās nodrošināšanu 3) sadarbību ar ģimenes ārstiem un ārstiem speciālistiem par VSAC klientu nāves gadījumu fiksēšanu.	Vadlīnijas – 3 Mācību skaits – 1	LM	VSAC, VM, Latvijas Ģimenes ārstu asociācija, Latvijas Lauku ģimenes ārstu asociācija	2020. gada 1. pusgads	Esošo valsts budžeta līdzekļu ietvaros
4.1.3.	Nodrošināt īslaicīgās sociālās aprūpes pakalpojumu bērniem ar invaliditāti.	Nodrošināta iespēja bērniem, kuriem noteiktas medicīniskās indikācijas bērna invalīda īpašas kopšanas nepieciešamība, viņu vecākiem vai likumiskajiem pārstāvjiem izmantot sociālās aprūpes pakalpojumu "Atelpas brīdis" psihoemocionālā stāvokļa uzlabošanai.	Pakalpojumu saņēmumu skaits – 280 bērni ar invaliditāti	LM, VARAM	Plānošanas reģioni, pašvaldības	2020. gada 2. pusgads (projekta gala termiņš 2023. gada 4. cet.)	ESF projektu finansējuma ietvaros ESF – 85% ⁵² VB=15% Indikatīvais finansējums plāna pasākuma īstenošanai <u>2018. gadam</u> 266 855 euro: ESF=226 827 euro VB=40 028 euro <u>2019. gadam</u> 266 855 euro: ESF=226 827 euro VB=40 028 euro <u>2020. gadam</u> 266 855 euro: ESF=226 827 euro VB=40 028 euro

⁵² SAM 9.2.2. "Palielināt kvalitatīvu institucionālai aprūpei alternatīvu sociālo pakalpojumu dzīvesvietā un ģimeniskai videi pietuvinātu pakalpojumu pieejamību personām ar invaliditāti un bērniem", pasākuma 9.2.2.1. "Deinstitucionalizācija" ietvaros.

4.1.4.	Veicināt sociālās rehabilitācijas pakalpojumu pieejamību bērniem ar invaliditāti.	Nodrošināti sociālās rehabilitācijas pakalpojumi bērniem ar invaliditāti, kas dzīvo ģimenēs.	Pakalpojumu saņēmumu skaits – 1 823 bērni ar invaliditāti	LM, VARAM	Plānošanas reģioni, pašvaldības	2020. gada 2. pusgads (projekta gala termiņš 2023. gada 4. cet.)	ESF projektu finansējuma ietvaros ESF =85% ⁵³ VB= 15%. Indikatīvais finansējums plāna pasākuma īstenošanai <u>2018. gadam</u> 467 976 euro: ESF=397 780 euro VB=70 196 euro <u>2019. gadam</u> 467 976 euro: ESF=397 780 euro VB=70 196 euro <u>2020. gadam</u> 467 976 euro: ESF=397 780 euro VB=70 196 euro
4.1.5.	Uzlabot tehnisko palīg līdzekļu pieejamību un atvieglot to izsniegšanas kārtību.	Nodota tehnisko palīg līdzekļu administrēšanas funkcija VDEĀVK Ieviests jauns valsts finansēto tehnisko palīg līdzekļu nodrošināšanas modelis, paredzot lielāku personas līdzdalību tehniskā palīg līdzekļa izvēlē.	Normatīvais regulējums – 1 Tehnisko palīg līdzekļu saņēmumu skaits	LM	VDEĀVK	2019. gada 2. pusgads	Esošo valsts budžeta līdzekļu ietvaros

⁵³ SAM 9.2.2. "Palielināt kvalitatīvu institucionālai aprūpei alternatīvu sociālo pakalpojumu dzīvesvietā un ģimeniskai videi pietuvinātu pakalpojumu pieejamību personām ar invaliditāti un bērniem", pasākuma 9.2.2.1. "Deinstitucionalizācija" ietvaros.

4.2. Atbalsta personas pakalpojuma ieviešana personām ar garīga rakstura traucējumiem.							
4.2.1.	Veicināt personu ar garīga rakstura traucējumiem tuvināšanos neatkarīgai dzīvei ārpus institūcijām.	Nodrošināts atbalsta personas pakalpojums pilngadīgām personām ar smagiem vai ļoti smagiem garīga rakstura traucējumiem (I vai II invaliditātes grupu), t.sk., ierobežotu rīcībspēju.	Pakalpojumu saņēmušo skaits – 330	LM	Pakalpojuma sniedzējs – biedrība "Resursu centrs personām ar garīga rakstura traucējumiem "Zelda""	2019. gada 2. pusgads (projekta gala termiņš 2021. gada 4. cet.)	ESF projekta finansējuma ietvaros ESF=85% ⁵⁴ VB=15% Indikatīvais finansējums plāna pasākuma īstenošanai <u>2018. gadā</u> 579 260 <i>euro</i> ESF =492 371 <i>euro</i> VB=86 889 <i>euro</i> <u>2019. gadam</u> 530 988 <i>euro</i> : ESF=451 340 <i>euro</i> ; VB =79 648 <i>euro</i> ;
4.3. Informēt un izglītēt sabiedrību par personām ar invaliditāti, veicinot toleranci, un informēt par labās prakses piemēriem plašsaziņas līdzekļos. ⁵⁵							
4.4. Informēt sabiedrību par preventīvajiem pasākumiem, kas saistīti ar novēršamu un slēptu invaliditāti. ⁵⁶							
4.5. Veidot valsts finansētus raidījumus (t.sk. dokumentālus raidījumus) ar personu ar invaliditāti piedalīšanos.							
4.5.1.	Uzlabot izpratni par personu ar invaliditāti vajadzībām un iespējām	Atspoguļotas personu ar invaliditāti tiesības un intereses sabiedriskajos medijos.	Pieaudzis pārraižu apjoms (% pret iepriekšējiem gadiem)	NEPLP	LM, LTV, Latvijas Radio	2020. gada 2. pusgads	Esošo valsts budžeta līdzekļu ietvaros

⁵⁴ SAM 9.2.2. "Palielināt kvalitatīvu institucionālai aprūpei alternatīvu sociālo pakalpojumu dzīvesvietā un ģimeniskai videi pietuvinātu pakalpojumu pieejamību personām ar invaliditāti un bērniem", pasākuma 9.2.2.2. "Sociālo pakalpojumu atbalsta sistēmas pilnveide" ietvaros.

⁵⁵ Sabiedrības integrācijas fonds īsteno pasākumus, kuru mērķis ir nodrošināt dažādu sabiedrības grupu izpratnes par diskrimināciju paaugstināšanos, veicināt toleranci un sabiedrības saliedētību ar dažādām diskriminācijas riskam pakļauto personu grupām, kā arī veicināt izpratni par sociālās iekļaušanas nozīmi un informētību par pakalpojumu pieejamību mērķa grupām. Tematiskie gadi: 2018 – Patvēruma meklētāji un personas ar bēgļa vai alternatīvo statusu; 2019 Diskriminācija etniskās piederības dēļ; 2020 – Diskriminācija dzimuma dēļ; 2021 -Diskriminācija vecuma dēļ; 2022 – Diskriminācija invaliditātes dēļ. Visas šīs kampaņas tiek īstenotas ESF projekta ietvaros – Palielināt diskriminācijas riskam pakļauto iedzīvotāju integrāciju sabiedrībā un darba tirgū" pasākuma 9.1.4.4. "Dažādības veicināšana (diskriminācijas novēršana)". Attiecīgi šī Plāna periodā kampaņa par personām ar invaliditāti netiks īstenota.

⁵⁶ Pasākumi paredzēti Sabiedrības veselības pamatnostādnes 2014.–2020. gadam ietvaros – pasākumi attiecībā uz veselīga dzīvesveida veicināšanu un slimību profilaksi, lai mazinātu neinfekcijas slimību izplatību sabiedrībā, tādejādi samazinot priekšlaicīgu mirstību un pagarinot veselīgi nodzīvoto mūža gadu skaitu (2., 3., 4., un 5. rīcības virziens)

4.6. Uzlabot iespējas personām ar dzirdes un redzes traucējumiem iegūt informāciju viņiem saprotamā veidā.⁵⁷							
4.6.1.	Paplašināt iespējas personām ar dzirdes traucējumiem iegūt informāciju un piedalīties kultūras dzīves procesos viņiem piemērotā veidā.	Palielināts LTV raidījumu un filmu subtitrēšanas un surdotulkošanas apjoms.	Pārraidītā raidījuma apmērs – 23% no kopējā apjoma	NEPLP		2020. gada 2. pusgads	Esošo budžeta līdzekļu ietvaros
4.6.2.	Veicināt komerciālo mediju programmu satura pieejamību personu ar invaliditāti vajadzībām.	Sagatavotas pārraides par personu ar invaliditāti vajadzībām un interesēm komerciālajos medijos, nodrošinot pārraižu titrēšanu.	Pārraižu (sižetu skaits) – 35 gadā	NEPLP		2020. gada 2. pusgads	Pasākuma īstenošanai nepieciešami papildu budžeta līdzekļi 2019. gads – 100 000 <i>euro</i> 2020. gads – 100 000 <i>euro</i> Turpmāk ik gadu – 100 000 <i>euro</i>
4.6.3.	Pilnveidot kultūras programmu pieejamību sabiedriskajos medijos personām ar invaliditāti.	Nodrošināta daudzveidīga kultūras programmas pieejamība, attīstot Radioteātra darbību.	Radioteātra ieraksti gadā – 13 stundas Papildu iestudējumu skaits gadā – 7	NEPLP		2020. gada 2. pusgads	Pasākuma īstenošanai nepieciešami papildu budžeta līdzekļi 2019. gads – 57 000 <i>euro</i> 2020. gads – 57 000 <i>euro</i> Turpmāk ik gadu – 57 000 <i>euro</i>

⁵⁷ Jauns, papildus uzdevums, lai norādītu pasākumus, kurus nav iespējams programmēt zem citiem uzdevumiem.

4.7. Veicināt izpratnes veidošanos.							
4.7.1.	Informēt sabiedrību par ANO Personu ar invaliditāti tiesību komitejas sagatavotajiem Vispārējiem Komentāriem par ANO Konvencijas ieviešanu.	Sagatavoti Vispārējo komentāru tulkojumi latviešu un vieglajā valodā.	Tulkojumu skaits latviešu valodā – 5 Publikācijas LM tīmekļa vietnē – pastāvīgi Tikšanās ar NVO par progresu ANO Konvencijas īstenošanā – vismaz reizi gadā	LM	VVC	Pastāvīgi	Esošo valsts budžeta līdzekļu ietvaros
4.7.2.	Veicināt izpratni par personu ar invaliditāti tiesībām, vajadzībām un iespējām.	Nodrošināta regulāra informācija par ANO Konvencijas īstenošanas progresu Latvijā pēc Konvencijas ratifikācijas, kā arī par izmaiņām normatīvajos aktos.	Preses relīzes plašsaziņas līdzekļos, kā arī regulāri aktualizēta informācija LM tīmekļa vietnē – atbilstoši izmaiņām	LM	Nozaru ministrijas	Pastāvīgi	Esošo valsts budžeta līdzekļu ietvaros
4.7.3.	Nodrošināt personu ar invaliditāti vajadzību izskatīšanu un iekļaušanu civilās aizsardzības plānu izstrādē.	Civilās aizsardzības plānos tiek apzinātas personu ar invaliditāti vajadzības un sniegta informācija par atbalstu katastrofu gadījumos.	Valsts civilās aizsardzības plāns – 1 Pašvaldību sadarbības teritoriju civilās aizsardzības plāni – 36	VUGD pašvaldības	IEM, VARAM, NVO,	2019. gada 2. pusgads	Esošo valsts budžeta līdzekļu ietvaros
4.7.4.	Uzlabot nevalstisko organizāciju un personu ar invaliditāti informētību un pieejamību saziņai ar operatīvajiem dienestiem ārkārtas gadījumos (112).	Personu ar invaliditāti pārstāvošās organizācijas iepazīstinātas ar mobilās aplikācijas SASAP (ārkārtas zvanu aplikācija) lietošanu un tās priekšrocībām	Tikšanās ar NVO – 2 (LNS, LNB)	VUGD	IEM, NVO	2019. gada 1. pusgads	Esošo valsts budžeta līdzekļu ietvaros

4.7.5.	Pilnveidot ugunsdrošības pasākumus SAC un VSAC.	Veiktas ugunsdrošības pārbaudes SAC un VSAC, sniedzot ieteikumus nepilnību gadījumos.	Pārbaužu skaits – 170	VUGD	IEM, LM, pašvaldības, komersanti, NVO	2020. gads	Esošo valsts budžeta līdzekļu ietvaros
4.7.6.	Stiprināt NVO finansiālo kapacitāti personu ar invaliditāti interešu pārstāvēšanā un vajadzību nodrošināšanā.	Sniegts atbalsts nevalstiskajam sektoram personu ar invaliditāti interešu aizstāvībā, atbalstam un aktīvākai iesaistei darba tirgū.	Atbalstītās NVO – 14	LM	NVO	2018. gada 2. pusgads	Esošo valsts budžeta līdzekļu ietvaros
4.8. Veicināt vēlēšanu pieejamību.							
4.8.1.	Nodrošināt saprotamu un pieejamu informāciju personām ar dažādiem funkcionāliem traucējumiem par 2018. gada Saeimas vēlēšanām.	Sagatavoti informatīvie bukleti par vēlēšanu kārtību vieglajā valodā. Papildināta informācija CVK uzziņu tālrunī par vēlēšanu ar invaliditāti vēlēšanu iespējām. Informatīvajos klipos iestrādāta informācija par vēlēšanu kārtību rakstveidā. Ieskaņota audio formātā informācija par vēlēšanu kārtību, vēlēšanām reģistrēto kandidātu saraksti un priekšvēlēšanu programmas. Izgatavoti informatīvie džingli par vēlēšanām.	Informatīvais materiāls – 1 Buklets – 1, 4900 eksemplāri Informatīvie materiāli – 1 Publicētie vēlēšanās reģistrēto kandidātu saraksti un programmas TV klipi – 3 Radio džingli – 4	CVK		2018. gada 2. pusgads	Esošo valsts budžeta līdzekļu ietvaros

4.8.2.	Sekmēt vēlētāju ar kustību traucējumiem dalību EP vēlēšanās.	Sniegta informācija vēlētājiem ar kustību traucējumiem par iecirkņa maiņas e-pakalpojumu 2019. gada EP vēlēšanās.	Infografika – 1, publicēta CVK mājaslapā, izplatīta sociālajiem aprūpes centriem, NVO	CVK	NVO	2019. gada 1. pusgads	Esošo valsts budžeta līdzekļu ietvaros
4.8.3.	Nodrošināt saprotamu un pieejamu informāciju personām ar dažādiem funkcionāliem traucējumiem par 2019. gada EP vēlēšanām.	Sagatavota informācija par 2019. gada EP vēlēšanu kārtību: 1) vieglajā valodā 2) audio formātā 3) latviešu nedzirdīgo zīmju valodā. Ieskaņoti kandidātu saraksti un priekšvēlēšanu programmas audio formātā. Sagatavoti informatīvie džingli par 2019. gada EP vēlēšanu kārtību.	Informatīvais materiāls – 1 Buklets – 1, 4900 eksemplāri. Audioieraksts – 1. Videoieraksts – 1. Radio džingli – 3.	CVK	NVO	2019. gada 1. pusgads	Esošo valsts budžeta līdzekļu ietvaros
4.9. Veicināt vides pieejamību personām ar invaliditāti.⁵⁸							

⁵⁸ Pasākumi, kas paredzēti pieejamas vides nodrošināšanai un universālā dizaina ieviešanai sabiedriskajās būvēs un objektos, tiks īstenoti "Plāns pieejamas vides veidošanai Latvijā 2018.-2021. gadam"" ietvaros.

2.5. Ietekmes novērtējums uz valsts un pašvaldību budžetu

Uzdevums	Pasākums	Budžeta programmas (apakšprogrammas) kods un nosaukums	Vidēja termiņa budžeta ietvara likumā plānotais finansējums			Nepieciešamais papildu finansējums					Pasākuma īstenošanas gads (ja pasākuma īstenošana ir termiņnēta) ⁵⁹
			2018	2019	2020	2019	2020	2021	turpmākajā laikposmā līdz pasākuma pabeigšanai (ja pasākuma īstenošana ir termiņnēta)	turpmāk ik gadu (ja pasākuma izpilde nav termiņnēta)	
Finansējums plāna realizācijai kopā			7 664 706	10 009 715	9 077 868	157 000	282 188	282 188		282 188	
tajā skaitā											
18. LM			6210196	8551203	7628156	0	0	0	0	0	
15. IZM			33 000	33 000	33 000	0	125188	125188	0	125188	
21. VARAM			1 067 602	1 067 602	1 067 602	0	0	0	0	0	
35. CVK			4798	8800	0	0	0	0	0	0	
47. Radio un televīzija			164 882	164 882	164 882	157 000	157 000	157 000	0	157 000	
14. IeM			0	0	0	0	0	0	0	0	

⁵⁹ ESF, ERAF un KF projekta gala termiņš ir norādīts pasākumu aprakstošajā daļā ailē *Izpildes termiņš*, savukārt plāna ietvaros IV nodaļas tabulā tiek norādīts plāna gala termiņš, ja vien pasākuma izpilde netiek sasniegta jau pirms plāna termiņa beigām.

SIF			184 228	184 228	184 228	0	0	0	0	0	
1. rīcības virziens			0	0	0	0	0		0	0	0
	1.1.1. pasākums	Īstenot izglītojošus pasākumus pedagogiem visos izglītības līmeņos par iekļaujošu izglītību									
	15. IZM										
		01.11.00 apakšprogramma	33 000	33 000	33 000	0	0	0	0	0	2020. gads
	1.1.2.	Nodrošināt izglītojamiem ar speciālām vajadzībām adaptētus mācību un informatīvos materiālus atbilstoši traucējuma veidam, ņemot vērā izglītojamā komunikācijas un uztveres spējas **									
	15. IZM										
		01.11.00	0	0	0	0	0	0	0	0	2019. gads
	1.2.1. pasākums										
		Pārskatīt speciālās izglītības programmu finansēšanas kārtību vispārējās izglītības iestādēs integrētajiem izglītojamajiem ar									

		speciālām vajadzībām**									
	15. IZM		0	0	0	0	0	0	0	0	2020. gads
	1.3.1. pasākums	Izvērtēt iespēju diferencēt surdotulka stundas tarifa likmi izglītības iestādēs un saskarsmes nodrošināšanai**									
	18. LM										
		97.01. 00 apakšprogramma	0	0	0	0	0		0	0	2020. gads
	1.3.2. pasākums	Sniegt informāciju personām ar invaliditāti par augstskolu piedāvātajām studiju programmām un atbalsta pakalpojumiem, izmantojot individuālu pieeju personu ar invaliditāti vajadzībām*									
	18. LM										
		97.01.00 apakšprogramma	0	0	0	0	0		0	0	2020. gads
	1.3.3. pasākums	Paaugstināt augstskolu motivāciju nodrošināt ne tikai vides pieejamību, bet arī studiju									

		formāta pieejamību un individuālu studiju plānu (pēc vajadzības) izstrādi atbilstoši personu ar invaliditāti individuālajām vajadzībām **									
	15. IZM						29 142	29 142		29 142	2020. gads
2. rīcības virziens											
	2.1.1. pasākums	Nodrošināt darba vietas personām ar invaliditāti, sniedzot iespēju iegūt, atjaunot vai pilnveidot darba prasmes un iekļauties darba tirgū***									
	18. LM										
		63.07.00 apakšprogramma	2 318 893	2 318 893	2 318 894						2020. gads
	2.2.1. pasākums	Nodrošināt iespēju nelabvēlīgā situācijā esošiem bezdarbniekiem (t.sk., personām ar invaliditāti) integrēties darba tirgū**									

	18. LM										
		63.07.00 apakšprogramma	2 032 000	3 561 000	3 582 000						2020. gads
	2.2.2. pasākums	Pārskatīt normatīvajos aktos noteiktos atbalsta instrumentus par sociālajos uzņēmumos nodarbinātām personām ar invaliditāti**									
	18. LM										
		97.01.00 apakšprogramma	0	0	0	0	0	0	0		2019. gads
	2.4.1. pasākums	Sniegt konsultācijas darba devēji par personu ar invaliditāti nodarbināšanu, darba vides pielāgošanu un darba apstākļu nodrošināšanu atbilstoši personas funkcionālajam traucējumam ***									
	18. LM										
		63.07.00 apakšprogramma	10 899	10 899							2019. gads
	2.4.2. pasākums	Veicināt personu ar invaliditāti iekļaušanos sabiedrībā un iekārtošanos									

		piemērotā pastāvīgā darbā vai iesaistīšanos pašnodarbinātībā ***									
	18. LM										
		63.07.00. apakšprogramma	707 858	1 431 124	1 259 602						2020. gads
	2.4.3. pasākums	Paaugstināt izpratni darba devējiem un to darbiniekiem par sociālās iekļaušanas un diskriminācijas novēršanas jautājumiem, kā arī atbalsta pasākumus iekļaujošas darba vides veicināšanai un dažādības vadībai ***60									
	SIF										
		67.03.00 programma	184228	184228	184228						2020. gads
	2.4.4. pasākums	Sekmēt publisko un privāto jomu darbinieku zināšanas un izpratni par personu ar invaliditāti nediskrimināciju un pienākumiem attiecībā uz	0	0	0	0	0	0	0	0	2020. gads

⁶⁰ Pasākumi/darbības, lai mazinātu nodarbinātības un pilnvērtīgas sociālekonomiskās iekļaušanas šķēršļus sociālā atstumtības un diskriminācijas riskiem pakļautām personām, paredzēts ar ES fondu atbalstu Specifiskā atbalsta mērķa 9.1.4.4. pasākuma "Dažādību veicināšana (diskriminācijas novēršana)" ietvaros.

		saprātīga pielāgojuma nodrošināšanu ⁶¹									
	18. LM										
		61.20.00 apakšprogramma									
3. rīcības virziens											
	3.1.1. pasākums	Veicināt invaliditātes ekspertīzes efektīvāku nodrošināšanu bērniem***									
	18. LM										
		63.07.00 apakšprogramma	132 796	106 039							2019. gads
	3.2.1. pasākums	Izvērtēt iespējas ieviegt profesionālās darbspējas zaudējuma kritērijus invaliditātes noteikšanā**									
	18. LM										
		97.01.00 apakšprogramma	0	0	0	0	0	0	0	0	2020. gads
	3.3.1. pasākums	Pilnveidot atbalsta pasākumus personām ar invaliditāti, apgūstot augstāko izglītību **									

⁶¹ Pasākums tiks īstenots projekta "Horizontālā principa "Vienlīdzīgas iespējas" politikas koordinēšanas funkciju nodrošināšana Labklājības ministrijā" (2019.–2021. gadam) Tā kā pasākums šobrīd vēl ir tikai plānošanas procesā, finansējums nav iezīmēts un līdz ar to nav izdalāms. Rakstot Informatīvo ziņojumu par Plāna izpildi, ziņojumā tiks norādīta summa, kas bija nepieciešama pasākuma īstenošanai.

	18. LM										
		97.01.00 apakšprogramma	0	0	0	0	0	0	0	0	2019. gads
	15. IzM										
		12.00.00. programma ⁶²	0	0	0	0	96046	96046	0	96046	2019. gads
	3.5.1. pasākums	Sagatavot priekšlikumus par izmaiņas invaliditātes noteikšanas kārtībā un personām ar invaliditāti paredzēto atbalsta pasākumu sistēmu **									
	18. LM										
		97.01.00 apakšprogramma	0	0	0	0	0	0	0	0	2020. gads
	3.5.2. pasākums	Pilnveidot Invaliditātes Informācijas sistēmu un valsts iestāžu sadarbību un datu apmaiņu, samazinot administratīvo slogu iestādēm un iedzīvotājiem									

⁶² Programma/apakšprogramma tiks precizēta

	18. LM										
		97.01.00 apakšprogramma*	0	0	0	0	0	0	0	0	2018. gads
		62.07.00 apakšprogramma***	133490	592260	467660						2020. gads
	3.5.3. pasākums	Izslēgt iespēju vienai personai noteikt vienlaicīgi vairākas invaliditātes ar atšķirīgiem cēloņiem*									
	18. LM										
		97.01.00 apakšprogramma	0	0	0	0	0	0	0	0	2019. gads
	3.7.1. pasākums	Veicināt bērniem ar dzirdes traucējumiem agrīnu zīmju valodas apgūvi**									
	18. LM										
		97.01.00 apakšprogramma	0	0	0	0	0	0	0	0	2020. gads
	15. IZM										
	3.7.2. pasākums	Nodrošināt bērna ar invaliditāti līdz 5 gadu vecumam sociālās aprūpes pakalpojuma ieviešanu***									
	21. VARAM										
		63.07.00 apakšprogramma	235 370	235 370	235 370						2020. gads

	4.7.3. pasākums	Nodrošināt bērnam ar invaliditāti dienas aprūpes centra pakalpojumu***									
	21. VARAM										
		63.07.00	97 401	97 401	97 401						2020. gads
4. rīcības virziens											
	4.1.1. pasākums	Pilnveidot VSAC darbinieku darba kvalitāti darbā ar personām ar invaliditāti VSAC un sniegti skaidrojumi par vardarbības novēršanu *									
	18. LM										
		97.01.00 apakšprogramma	0	0	0	0	0	0	0	0	2018. gads
	4.1.2. pasākums	Veicināt VSAC klientu cieņpilnu dzīvi*									
	18. LM										
		97.01.00 apakšprogramma	0	0	0	0	0	0	0	0	2020. gads
	4.1.3. pasākums	Nodrošināt īslaicīgās sociālās aprūpes pakalpojumu bērniem ar invaliditāti***									
	21. VARAM										
		63.07.00 apakšprogramma	266 855	266 855	266 855						2020. gads

	4.1.4. pasākums	Veicināt sociālās rehabilitācijas pakalpojumu pieejamību bērniem ar invaliditāti***									
	21. VARAM										
		63.07.00 apakšprogramma	467 976	467 976	467 976						2020. gads
	4.1.5. pasākums	Uzlabot tehnisko palīgīdzekļu pieejamību un atvieglot to izsniegšanas kārtību*									
	18. LM										
		97.01.00 apakšprogramma	0	0	0	0	0	0	0	0	2018. gads
	4.2.1. pasākums	Veicināt personu ar garīga rakstura traucējumiem tuvināšanos neatkarīgai dzīvei ārpus institūcijām***									2021. gads
	18. LM										
		63.07.00 apakšprogramma	579 260	530 988							
	4.5.1. pasākums	Uzlabot izpratni par personu ar invaliditāti vajadzībām un iespējām ⁶³									

⁶³ Nav iespējams izdalīt šo konkrēto raidījumu finansējumu no kopējā sabiedriskā pasūtījuma apjoma.

	47. Radio un televīzija										
		03.01.00.apakšprogramma	0	0	0	0	0		0	0	2020. gads
	4.6.1. pasākums	Paplašināt iespējas personām ar dzirdes traucējumiem iegūt informāciju un piedalīties kultūras dzīves procesos viņiem piemērotā veidā									
	47. Radio un televīzija										
		03.01.00. apakšprogramma	157 882	157 882	157 882	0	0	0	0	0	2020. gads
	4.6.2. pasākums	Veicināt komerciālo mediju programmu satura pieejamību personu ar invaliditāti vajadzībām									
	47. Radio un televīzija										
		04.00.00 programma	0	0	0	100 000	100 000	100 000	0	100 000	2020. gads
	4.6.3. pasākums	Pilnveidot kultūras programmu pieejamību sabiedriskajos medijos personām ar invaliditāti									

	47. Radio un televīzija										
		02.00.00 programma	7 000	7 000	7 000	57 000	57 000	57 000	0	57 000	2020. gads
	4.7.1.										
		Informēt sabiedrību par ANO Personu ar invaliditāti tiesībām komitejas sagatavotajiem Vispārējiem komentāriem par ANO Konvenciju*									
	VVC		0	0	0	0	0	0	0	0	2020. gads
	4.7.2. pasākums	Veicināt izpratni par personu ar invaliditāti tiesībām, vajadzībām un iespējām*									
	18. LM										
		97.01.00 apakšprogramma	0	0	0	0	0	0	0	0	2020. gads
	4.7.3. pasākums	Nodrošināt personu ar invaliditāti vajadzību izskatīšanu un iekļaušanu civilās aizsardzības plānu izstrādē*									
	18. VUGD										
		07.00.00	0	0	0	0	0	0	0	0	2019. gads

	4.7.4. pasākums	Uzlabot nevalstisko organizāciju un personu ar invaliditāti informētību un pieejamību saziņai ar operatīvajiem dienestiem ārkārtas gadījumos (112)*									
	VUGD										
		07.00.00	0	0	0	0	0	0	0	0	2019. gads
	4.7.5. pasākums	Pilnveidot ugunsdrošības pārbaužu pasākumus SAC un VSAC *									
	VUGD										
		07.00.00	0	0	0	0	0	0	0	0	2019. gads
	4.7.6. pasākums	Stiprināt NVO finansiālo kapacitāti personu ar invaliditāti interešu pārstāvēšanā un vajadzību nodrošināšanā									
	18. LM										
		05.63.00 apakšprogramma	295 000	0	0	0	0	0	0	0	2018. gads

	4.8.1. pasākums	Nodrošināt saprotamu un pieejamu informāciju personām ar dažādiem funkcionāliem traucējumiem par 2018. gada Saeimas vēlēšanām									
	35. CVK										
		02.00.00 programma	4798	0	0	0	0	0	0	0	2018. gads
	4.8.2. pasākums	Sekmēta vēlēšanu ar kustību traucējumiem dalība EP vēlēšanās									
	35. CVK										
		05.00.00 programma	0	3000	0	0	0	0	0	0	2019. gads
	4.8.3. pasākums	Nodrošināt saprotamu un pieejamu informāciju personām ar dažādiem funkcionāliem traucējumiem par 2019. gada EP									
	35. CVK										
		05.00.00 programma	0	5800	0	0		0	0	0	2019. gads

Labklājības ministrs,
izglītības un zinātnes ministra
pienākumu izpildītājs *Jānis Reirs*